



ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 5 – 6 (430 – 431), година XXXI

4 юли 2013 година

ПРАЗНИКЪТ НА „ЗЛАТОЗАРНИТЕ БУКВИ“

„... Защото, макар и по-късно да възсия, надмина всички... И както денницата, която озарява със светлината си целия звезден лик... така и този преблаген отец и учител на нашия народ просвети безбройния народ, тънещ в мрака на невежеството...“

Затова аз облажавам, о преблагени отче Кириле, твоите устни, чрез които изтече духовна сладост за моите уста.

Облажавам този многогласен език, който възсия за моя народ със зарите на трибезначалното божество и прогони духовния мрак.

Облажавам многопресветлото ти лице, озарено от светия дух...

Облажавам ангелските ти зеници, озарени от божествената слава, които прогониха сърдечната ми слепота...

Облажавам богодвижимите ти пръсти, чрез които се написа за моя народ свободата от греховното иго...”

Светлите тонове на „Върви, народе възродени“ възвестиха началото на най-обичания български празник – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост, който тази година се вписа в дните на Възкресението. Възторжено и благодарствено звучаха интонациите на Пасхалния тропар „Христос воскрес“ и думите на Климентовото *Похвално слово за Кирил* пред иконата на св. св. Кирил и Методий, под венеча, украсяващ, както му е редът, входа на университета ни в този ден. Заместник-ректорът доц. д-р Жоржета Чолакова откри тържеството, а ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов поздрави по случай най-българския празник всички единомишленици, които се бяха събрали пред Ректората, водени от искрен порив да почетат „светозарната памет“ на славянските първоучители.



Участници в празничната програма

Гл. ас. Ивана Колева: „24 май е може би единственият празник в българския духовен календар, който събира, а не разделя. Няма друг празник, който да извиква такава дълбока и чиста радост в мен, във всички нас. Може би затова вече 24 години се заемам с организацията на неговото честване в Университета. Тази година беше някак по-различно – всичко протече в обстановката на едно творческо вълнение, което се роди най-напред от текста на *Похвалното слово за Кирил*.

На стр. 2 ➡

В Броя ще прогледете още:

- Резултати от предварителните кандидатстудентски изпити
- Наши преподаватели гостуваха на ученици от Босилеград
- 19 юни – ден на почит към преп. Паисий Хилендарски

- Двама юбиляри получиха Почетния знак на Университета
- Проф. Валерия Фол за водата като символ и източник на живот
- Отборът по футбол отново стана републикански шампион

Празникът на „златозарните букви“ в Пловдивския университет

➔ От стр. 1

Подготовката, въпреки обичайно напрегнатите дни в края на семестъра, достави обща радост на всички ни. Иван, Сибел, Мустафа, Петя и Деница от класа по актьорство на доц. Лео Капон, Янчо и Краси от класа на доц. Виолета Гиндева работиха заедно със студентите теолози, които със своите песнопения и специфична духовна нагласа много им помогнаха да намерят вярното звучене на красивия и сложен за изпълнение Климентов текст. Благодаря им за това, че работиха с радост и вдъхновение.

Благодаря на преподавателката им по художествено слово Зоя Капон за постановката на текста и за репетициите, за разясненията ѝ за духовната енергия, която буквите и говорните звукове носят, на Йосиф Герджиков за ценните съвети върху ритмиката, на доц. д-р Мария Шнитер, гл. ас. д-р Маргарита Загарова и доц. д-р Елена Арнаудова, на Адриана Любенова, които направиха възможно включването на Катедрата по теология в организацията и провеждането на празника. Репетиционният процес беше едно малко духовно пътуване – Панонските легенди, Похвалното слово за Кирил, „О писменех“ на Черноризец Храбър откряха пред студентите нов свят, който те превърнаха в живо слово. Христо Маргаритов, Христос Рамбов, Иван Божурин, Мариян Тодоров, Симеон и Димитър с вдъхновеното изпълнение на „Яко апостолам“ и „Величание апостолам“ създадоха една молитвена атмосфера на благодарност в пространството на празника, където изпълнители и слушатели намериха истинско духовно единение. Този ден се противопоставя с енергията си на всичко, с което ни грозят талазите на днешното ни всекидневие...

С трогателна детска гордост сред Климентовите слова прозвучаха познатите редове от „За буквите“ на Черноризец Храбър „...Се же сътъ писмена словѣньска...“ прочетени на старобългарски от петокласничката от училище „Алеко Константинов“ Шерил Мантърлиева.

Деница: Огромна радост за мен беше в този светъл ден, в който отдаваме почит на светите братя Кирил и Методий, да бъдем събрани колеги и преподаватели в двора на Университета и да се насладим на светлия празник и на светлите думи.

Петя: Аз се гордея, че участвах в честването на такъв скъп празник. Тържеството беше малко, но много задушевно. Усетихме силата на присъствието на духовното, което нашата писменост носи.

Шерил: Беше ми много интересно да чета думите на стария български език, те звучат много красиво, като песен са. Сега научих, че ние имаме съчинение „За буквите“ от старобългарския писател



Преподаватели, студенти и гости поднесоха венци и се поклониха пред паметника на св. Паисий Хилендарски

Черноризец Храбър. Много се вълнувах, като четях, усетих един трепет, защото почувствах, че съм българка... Много беше хубаво и като вървяхме с моята приятелка Габи до знамето на Университета заедно със студентите и сложихме цветята пред паметника на Паисий. Бих искала пак да участвам в такъв празник.

Мустафа: 24 май е празникът на словото, днес ние честваме не само Деня на славянската писменост и култура, а гордостта на цял народ. Радвам се, че взех участие в тържеството пред Университета, което, смее да твърдя, завладя и развълнува всички, които участваха в празника.

Сибел: Ако не бяха буквите, с които нашите мисли оставят след себе си следи и дела, днес нямаше да растем духовно. Радвам се, че този празник не остава в безмълвие. Защото там, където има слово, има живот. Участието в този именно празник ме накара да почувствам човека в неговата висота – който не забравя този светъл празник, чествайки го, твори своята единност.

Христо Маргаритов (специалност „Теология“): Взех присърце участието си в празника и подготовката за него. Дължа това на хората, с които работя, за мен беше въпрос на морал и чест, на духовна връзка с колеги и преподаватели. Считам, че с това наше участие ние градим не само своя авторитет, но и авторитета на нашата млада специалност.

Доц. д-р Елена Арнаудова: Радвам се, че за пръв път и студентите теолози заявиха своето присъствие в най-хубавия празник на нашата академична общност. С песнопението те допринесоха много за неговата висока духовна атмосфера.

Адриана Любенова (преподавател в ателие „Иконография“ към Светата Пловдивска митрополия): За теолозите на Пловдивския университет това беше щастлива възможност да заявят своето присъствие в университетския живот и е хубаво, че това става на този прекрасен ден, още повече че солунските братя освен славянски първоучители са и светци, както и духовни покровители на цяла Европа. Догодина планираме различни инициати-

ви съвместно със студентите по актьорство, а за самия Ден на славянската писменост имаме идея да разгърнем и обогатим празника. Чудесно е, че ръководството пази тази традиция.

Гергана Мантърлиева (художник сценограф): Аз помня от детството си празнуването на 24 май в Университета. Беше много хубаво, имаше различни мероприятия, включително за децата на преподавателите и гостите на празника. Дъщеря ми сега много се вълнуваше от това участие с големите, с гордост прие да чете на старобългарски, и то в Университета със

студентите, истинско предизвикателство за нея. Тя учи руски и това може би я улесни в произношението. Бяхме цялото семейство и се почувствахме много добре, като на истински празник. Хубаво би било да присъстват повече студенти, Студентският съвет може да се погрижи за съвместно участие и на другите вузове в града.

Таня Петкова: За мен като обикновен гражданин беше много вълнуващо да чуя тези текстове, песнопенията, старобългарската реч (аз съм икономист по професия, далеч съм от това слово). Беше много празнично, хората бяха развълнувани. Хубаво би било да се популяризира това честване в Университета, сигурна съм, че ще дойдат много граждани. Празникът е навсякъде, но университетът може би е най-естественото негово място.

Джустина Селвели е студентка в университета Ca Foscari във Венеция и пише докторат върху глаголицата и употребите ѝ като модерен знак в съвременния културен контекст. Тя знае за празника 24 май, но за пръв път присъства на него. За нея той е уникален – празник на буквите и словото, химн на словото съществуват само в българската култура. Джустина споделя, че е била завладяна от общата духовна радост на участниците в празника, че е впечатлена от изпълненията на студентите.

Вдъхновено академично слово за съвременните проекции на Великоморавската мисия произнесе гл. ас. д-р Тодор Радев (публикуваме го отделно).

Ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов представи преподавателите, удостоени през изминалата година с научни степени и звания. Бяха връчени наградите от ежегодното провеждане студентски конкурс за художествен превод от славянски езици, организиран от Катедрата по славянска филология.

Тържеството завърши с поднасяне на венци и цветя пред паметника на нашия патрон Паисий Хилендарски.

Така празникът прие всички тези, които в нашето сложно и противоречиво време са избрали отговорността да вървят, както се казва в „Азбучната молитва“ на Константин Преславски, „...по дирите на учителите...“

Слово по случай 24 май

БЪЛГАРИЯ В СЛАВЯНСКОТО ОСЕВО ВРЕМЕ

Гл. ас. д-р Тодор РАДЕВ

Българската култура е неразривно свързана с великото дело на Славянските първоучители. В тази общоприета констатация историческите факти са само съпътстваща аргументация на метафизичната убеденост, че по Божия воля българското пространство подслонява учениците на светите солунски братя. Настоящата 1150-годишнина от началото на Великоморавската мисия на св. Константин-Кирил Философ и св. Методий има както общоевропейско културно измерение като подвиг в името на християнската просвета, така и български национален смисъл чрез великата мистерия на Спасението. Защото средновековна България спаси ликвидираното от римокатолицизма славянско писмено слово в Централна Европа. Така нашето Отечество свърза съдбата си със славянската писменост в неделимо единство и закрачи по криволичещия исторически път към Вечността.

По традиция на всеки 24 май всевъзможни оратори ни напомнят, че „и ний сме дали нещо на света“. Вместо да издигнем високо нашите сърца, с това натрапчиво съждение ние смиренно превиваме гръб под смазващото чувство за национална непълноценност. А нима Провидението не е отредило ние сами да изградим велик културен фундамент за себе си? Във философско-исторически аспект съдбовната българска спасителна мисия за славянската писменост и православната славянска литургия е основополагаща както за българската национална идентичност, така и за изградената през средните векове славяно-византийска културна общност. Тази наднационална общност, която Арнолд Тойнби нарече „православна цивилизация“, изпълни своя дълг към човечеството, вграждайки античната култура и християнската ортодоксия в общ елитарен културен фундамент. Благородно изпълненият дълг е колкото византийски като изключителен културен феномен, толкова и български като съзнание за Отечество и Slavia Orthodoxa.

Връщайки се назад към началата на нашата култура, ние сме длъжни да възкресим спомена за древното си величие. Това величие има не толкова материално, колкото духовно измерение. То може да не е плът от сегашната наша плът, но трябва да бъде кръв от древната ни кръв. Историческата ретроспекция ни отвежда към известната теория на Карл Ясперс за т. нар. „Осево време“, разположено между VIII и II в. пр. Хр. Своеобразен връх на тази



Гл. ас. д-р Тодор Радев произнася тържествено слово, посветено на 24 май. Вляво са ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов и заместник-ректорът доц. д-р Жоржета Чолакова

световна времева ос са VI и V в. пр. Хр., когато живеят и творят Платон, Зороастър, Буда, Конфуций и други велики мислители, положили основите на културното човечество. Славянски аналог на тази класическа древност са IX и X в. сл. Хр., които всъщност са Осево време за славянската общност. През IX – X в. славянските народи влизат в лоното на християнството и полагат основите на своите национални култури. Това е времето на Славянските първоучители и техните бележити последователи. Творческо културно ядро на славянското Осево време е българският „Златен век“. Този културен феномен традиционно се свързва с ролята на средновековна България като посредник между византийската цивилизация и славянската общност. В действителност обаче нашият „Златен век“, подпечатан с изключителната амбиция на цар Симеон Велики, е автентичен български културен империализъм. Здравео стъпил върху Кирило-Методиевото дело, великият цар съчетава идеята си за овладяване на византийската корона със специфичен български византизъм, превърнал България в елитарен културен фактор, излъчващ мощни духовни импулси към другите славянски народи. Защото велики империи се градят както с военни и политически средства, така и със съответна на амбициите културна стратегия. В дълбоката си терминологична същност нашият средновековен „Златен век“ се олицетворява чрез грандиозния замисъл за преход от „рах Byzantina“ към „рах Sumeonica“.

Великата култура всъщност е велика несполука в живота. Тази закономерност, изведена като философска база в откровенията на Николай Бердяев, е своеобразен отговор на дилемата „Воля за власт или воля за култура?“. Мислени в контекста на нашата национална съдба, Бердяевите прозрения обясняват мистери-

ята на българското безсмъртие. Нашето културно пространство е белязано не от линейното, а от цикличното време. България съдбовно умира и възкръсва в своя специфичен път към великото време на Вечността. И както с метафизична сила ни внушава Паисий Хилендарски, патриарх на Българското възраждане и патрон на Пловдивския университет, българската култура като душа на нашата нация осветява всяко българско възкресение от политическото небитие. Затова великият Хилендарски монах вгради култа към св. св. Кирил и Методий в културните темели на новобългарския национализъм.

Приносът на Пловдив в нашето Възраждане през XVIII – XIX в. има икономически, социални, политически и културни измерения. Най-памятен пловдивски принос обаче е идеята на Найден Геров на 11 (по нов стил 24) май 1851 г. да се отбележи подобаващо патронният празник на класното училище „Св. св. Кирил и Методий“. Велик просветен ден, превърнат впоследствие от възрожденската ни интелигенция в общонационален празник на славянската писменост и българската култура. В нашето съвремие обаче празниците се обезцениха. Защото дори при „най-българския“ културен празник материята безмилостно инквизира духа. Спохожда ни и усещането, че обезсмислените празници сякаш станаха повече от делниците. Българската интелигенция не трябва да пълзи като допълващ празничните вакханалии персонаж. Това е плътски пир по време на чума, поругаващ заветите на славянското Осево време. Денят на Славянските първоучители във възрожденския си смисъл трябва да бъде жертвоготовен делник на българския културен елит. „Нацията – изтъква Освалд Шпенглер – подобно на всички големи символи на културата е вътрешно притежание на малцина люде... Когато една нация се надига въодушевена да се бори за своята свобода и чест, то винаги някакво малцинство въодушевява в същинския смисъл на думата множеството. Народът се пробужда – това е много повече от фраза. Едва сега будността на цялото наистина излиза наяве.“

Най-труден, най-дълъг, но и най-съзидателен е пътят на всяка нация към самата себе си. Това е спасителният голготен път към ново Българско възраждане, а нашата патриотична интелигенция е призвана да носи своя трънен венец. Тогава възрожденният истински 24 май ще бъде не просто традиционен празник. Той ще бъде триумфален марш на българското културно достояние.

19 юни – ден на почит към преп. Паисий Хилендарски

Значимостта на епохалния труд „История славянобългарска“ за пробуждане на националното самосъзнание на българите през Възраждането прави преп. Паисий Хилендарски една от най-тачените фигури в родната история. Заслугите на скромния монах и таксидиот (православен монах, събиращ дарения за манастир) го нареждат сред най-популярните личности – дейци на Българската православна църква. Когато България отбелязва 200-годишнината от появата на „История славянобългарска“, Светият Синод (на 26 юни 1962 г.) провъзгласява преп. Паисий за български светец,

евата история е направен през януари 1765 г. в Котел от отец Стойко Владиславов – бъдещия епископ Софроний Врачански, след личната му среща с Хилендарския монах. Следват Самоковският (1771 г.), Жеравненският и Рилският (1772 г.) и още десетки преписи, направени в различни български краища. В годините на етническа и духовна асимилация разказаното в „Историята“ събужда обезверения българин за просвета и борба, дава му надежда за ново бъдеще.

През 1844 г. в Будапеща Христати Павлович отпечатва 2000 броя на „Царственик или



като определя в своя календар 19 юни за ден в негова памет и прослава.

Отец Паисий осмисля идеята и написва творбата си за близо две години (1760–1762 г.). Наред с призива си за опазване на българския език и опознаване на българската история той оставя и конкретния завет: „Преписвайте я и платете да ви я препишат“. Въпреки че при посещението си „в немската земя“ е видял книгопечатането, Паисий иска „Историята“ да бъде преписвана на ръка, осъзнавайки, че такъв труд е гаранция за възпитаване на съмишленици. Изследванията дават сведения за над 70 преписа на най-българската книга, като до нас реално са достигнали 42. През последните години чрез дарения от частни библиотеки постъпват нови екземпляри.

Първият препис на Паиси-

История болгарская“. Книгата всъщност е първото печатно издание на един от вариантите на Паисиевата „История“. Както доста други преписвачи на „История славянобългарска“ преди него, Павлович се подписва като автор, спестявайки на читателите името на отец Паисий. „Царственикът“ бързо набира популярност сред българите и като първа печатна българска история се нарежда сред най-търсените четива през Възраждането.

Според последните открити данни от Хилендарския манастир Паисий е починал в самия край на 1772 г. при пътуването си като таксидиот в Хилендарския метох в село Амбелино край град Станимака – днешния квартал „Лозница“ на Асеновград. Бил е едва на 50 години.

Източник:

bg-patriarshia.bg

Двама преподаватели получиха Почетния знак на Университета



Проф. д-р Асен Карталов



Доц. д-р Любен Портев

На заседание на Академичния съвет на Пловдивския университет, състояло се на 20 май 2013 година, ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов награди с Почетния знак на Университета проф. д-р Асен Карталов и доц. д-р Любен Портев във връзка с тяхната 80-годишнина и за особен принос в развитието на академичното образование в Пловдивския университет.

Проф. А. Карталов благодари на ректора проф. Запрян Козлуджов и на Академичния съвет на Пловдивския университет за високото признание, пожела на всички здраве и дълголетие и им подари второто издание на своята книга „Завистта“.

„Пловдивски университет“

Математическа олимпиада

От 17 до 19 май 2013 г. в Шумен се проведе Националната студентска олимпиада по математика, в която участваха над 150 студенти от всички висши учебни заведения в страната. Отборите бяха разпределени в три групи в зависимост от степента на изучаване на математиката: **група „А“ – математически специалности, група „Б“ – инженерни специалности, и група „В“ – икономически специалности.** Организацията бе на добро ниво, настроението на студенти и преподаватели – също...

Ръководители на нашия отбор бяха **доц. д-р Атанаска Георгиева** и **гл. ас. д-р Петър Копанов**. В крайното отборно класиране Пловдивският университет зае **3-то място в група „А“**. В индивидуалното класиране **3-то място и бронзов медал заслужиха Екатерина Пашалиева – специалност Приложна математика, III курс**. Ето и останалите членове на нашия отбор, които също имаха принос за доброто представяне: магистрите Георги Златев (*Приложна математика*) и Ива Пъхлева (*Бизнес информатика с английски език*), бакалаврите Георги Пенчев (*Информатика, II курс*), Мюжгян Томар (*Приложна математика, II курс*), Силвия Дамянчева (*Приложна математика, I курс*).

Много университети, в това число технически и икономически, участваха с повече от един отбор, което се отразява на престижа на съответното висше училище. Добре е в следващите олимпиади Пловдивският университет също да представи повече от един отбор. Например в група „Б“ могат да участват студенти от Факултета по физика и инженерни технологии, в група „В“ – студенти от специалностите *Бизнес информационни технологии* и *Информатика* на Факултета по математика и информатика, както и студенти от Факултета по икономически и социални науки и Химическия факултет.

Факултет по математика и информатика

Резултатите от предварителните кандидатстудентски изпити

Какво показват резултатите от приключилите предварителни изпити, на които се явиха 2330 кандидат-студенти. Броят на прегледаните работи е 2855, което означава, че някои от кандидатите са държали повече от един изпит. Най-много хора са се явили на български език – 1439, следват: история – 375, английски език – 343, география – 215, математика – 198, психология – 88, биология – 84, информатика – 74, химия – 26, физика – 13. Пълните шестци са 23, отлична оценка имат 225 души, много добър – 755, добър – 934, среден 433, слаб – 488. Слабите оценки като бройки са най-много по български език – 237, което представлява 16,47% от всички явили се. Много висок обаче е процентът на слабите оценки по история – 55,20%, т.е. двойките са 207.

Ето и някои други важни факти от настоящата кандидатстудентска кампания. За

Месеците юни и юли са период, в който мечтите и надеждите на кандидат-студентите, а и на техните родители се насочват към Пловдивския университет. В това центростремително движение към алма матер обаче трябва да преодоляват едно препятствие – приемните изпити, които някои ще си припомнят след броени дни вече като студенти, други – като пътници за следващия влак.

първи път през тази година се проведе изпит по психология, тъй като интересът към тази специалност нараства с всяка изминала година. Оценките от всички предварителни изпити са равностойни на тези от планираните за провеждане през юли конкурсни изпити. Всички явили се на предварителните изпити могат да участват в класирането или да се явят отново на същите изпити, ако получената оценка не ги задоволява. При формирането на бала за класиране се взема по-високата оценка, ако кандидатстващите са се явили както на предварителните, така и на конкурсните изпити през юли.

За втора поредна година ПУ

„Паисий Хилендарски“ записва по първо желание кандидатите, които са получили отлични оценки в предварителната кампания. Предимство през 2013 г. ще има за всички с резултат по шестобалната система от 5,50 до 5,99 – при балообразуването изпитната оценка ще се счита за 6,00. За записване по първо желание в специалности с два приемни изпита – като „Право“ например, ще е необходимо и двете оценки да са отлични.

През новата академична 2013/2014 година акредитираният държавен прием на ПУ „Паисий Хилендарски“ е 4810 места за бакалавърски програми, магистърски програми след средно образование и магис-

търски програми по държавна поръчка след „бакалавър“ – 3960 за редовна форма и 850 за задочна. Те важат за деветте факултета на Пловдивския университет, както и за двата филиала – в Смолян и Кърджали, и Техническият колеж в Смолян.

В бакалавърските програми местата са 3410 в редовна форма на обучение и 780 – в задочна. В директните магистърски програми ще бъдат записани 280 души – 220 ще са редовно обучение, а 60 ще бъдат задочно. В магистратурите след бакалавърска степен акредитираните места са 230 в редовна форма и 10 в задочна. Единствено за Техническият колеж в Смолян има 100 бройки за ОК „Професионален бакалавър“. Завършилите колежа могат да продължат образованието си в някои магистърски програми както в Пловдивския университет, така и в други висши училища.

Честването на Деня на Европа в Пловдивския университет

Доц. д-р Валентин ПЕТРУСЕНКО

Пловдивският университет се включи и през настоящата година в отбелязването на Деня на Европа. Този път бе предпочетен вариантът честването да се организира от студентите и да има предимно младежки облик. С помощта на Европейския документационен център към ПУ (ЕДЦ) и Студентския съвет бяха изнесени стендове и рекламни пана пред главния вход на Ректората. На всички преминаващи студенти и граждани бяха раздавани информационни материали и рекламни брошури, любезно предоставени от Представителството на Европейската комисия в България. Целта беше европейската идея и европейските институции да станат познати за студентите и гражданите, за да могат по-добре да изразяват своите собствени виждания и да поставят критични въпроси. Очевидно този непринуден начин на общуване напълно се вписа в мотото на 2013 година като Европейска година на активните граждани, а снимковият архив добре

илюстрира неподправеното чувство за хумор и позитивизъм на пловдивчани и заразените от него гости на града.

Изказваме благодарност за оказаното съдействие на г-жа Милка Янкова, директор на Университетската библиотека (към която е ЕДЦ), и Анна Генова, председател на Студентския съвет, както и на тези, които бяха пряко ангажирани с организацията по честването на Деня на Европа – Милен Миленов, представител на ФИФ в Студентския съвет, и Мария Пелтекова, служител в ЕДЦ. Дължим благодарност и на референта по информационна политика на Представителството на ЕК в България – Есен Алиева, която предостави 12 кашона с информационни материали за Пловдивския университет.

Бихме искали да уточним и следното – в Пловдив има няколко съществуващи структури за провеждане на информационната политика на ЕС, от които ЕДЦ е най-първата. Изразяваме специална благодарност към



Младите хора проявиха голям интерес към изданията, посветени на европейските институции

ръководството на ПУ, и по-конкретно на заместник-ректора проф. д-р Невена Милева, за грижите по запазването на ЕДЦ като структура и звено в рамките на Университета.

Наскоро бе формирано подобно информационно звено към община Пловдив, а от тази година на базата на предходната дейност на Център „Образование за демокрация“ бе създадено и бюро на Европа-Директ

като част от мрежата на информационни центрове за активно подпомагане на европейските граждани. Затова е хубаво всички тези структури да се познаят взаимно и да си взаимодействат там, където спецификата им изисква съвместни действия. А сме сигурни, че студентите на Пловдивския университет ще продължават да бъдат най-искрените и най-последователните разпространители на националните и европейските ценности.

15 години Национална научна конференция за студенти и докторанти филолози

Академично и празнично в Пловдив

Тенчо ДЕРЕКУВЛИЕВ

На 16 и 17 май 2013 г. в Пловдив бе проведена Петнадесетата национална научна конференция за студенти и докторанти под надслов „Канонът на словото vs. словото на канона“, организирана по проект СУП13 ФЛФ003 към поделение „Научна и приложна дейност“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ и с любезното съдействие на Филологическия факултет на ПУ, Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“, Студентския съвет на ПУ и Съюза на учените в България – Пловдив. Форумът придоби в годините собствена физиономия, а в националния му образ се вписват жури и участници от различни български университети.

Пловдивската конференция е сигнално понятие в академичния светоглед на младите филолози и те я възприеха през годините като един от собствените си филологически празници. Цялото великопение от познавателност, анализи и диалози за словото тази година кулминира и в призивното изречение *Vivat conferentia*. С него беше озглавен юбилейният вестник, а доц. д-р Красимира Чакърова и доц. д-р Татяна Ичевска въвн от статистическите подробности дефинираха: „Петнадесет празника на словото“. Двете дами отдавна смятат конференцията за неразривна част от филологическата си мисия и наред с въпросите на теоретичната граматика и новолитературността подсказват, че у тях е и някакъв таен конспект по конференцията, носещ ежегодно знака за високо академично качество.

„Заниманията ви с проблемите на езика и литературата заслужават възхищение, адмирация и подкрепа“, каза ректорът на Пловдивския университет проф. д-р Запрян Козлуков, който поздрави участници и гости по време на официалното откриване.

„Истинската традиция е непрекъсваща мода. Традицията ни дава сили и увереност, че не всичко е плод на случайности и хаотични напъни. Тази традиция сплотява преподаватели и студенти в онова, което е най-ценно и се нарича общност. Общност, която разговаря и дис-



Участниците, журито и организаторите на конференцията в Дома на учените

кутира“, сподели в приветствието си деканът на Филологическия факултет доц. д-р Живко Иванов.

Организаторите получиха поздравления и от г-н Владимир С. Угаров – заместник-директор на Дома на руските емигранти „Александър Солженицин“ – Москва, и г-н Виктор В. Баженов – директор на Руския културно-информационен център в София. Гостите акцентираха върху силните културно-исторически връзки между двата народа, а след това заедно с участници и жури влязоха в изложбната зала, където бе подредена богата изложба на руска литература, предназначена за библиотеката на Центъра за руски език и култура. Неговият ръководител гл. ас. д-р Надя Чернева отново изрази съпричастност към Националната научна конференция и пожела тя да продължава и в бъдеще като елитна проява.

След епизодите, дали церемониалното начало, празникът зарисува поредните си картини. „Конференцията е пространство на провокативно слово, на щастливи, обнадядени и малко тъжни погледи, снели историята на разностранни преживявания на интелигентни хора“, написа в своите „Картини от Стария град“ доц. д-р Иван Русков по страниците на *Vivat conferentia*. Съорганизаторите от Лингвистичния клуб „Проф. Борис Симеонов“ заявиха, че „филологията е кауза“ (докторант Енчо Тулев), продължавайки да

търсят новостите на гостоприемството и филологическото единение. Затова вероятно и ас. д-р Надежда Стоянова от СУ „Св. Климент Охридски“, член на литературоведското жури, започнала академичния си път като участник в тази конференция, охарактеризира събитието по модела 2 в 1, или „Конференция

и празник в Пловдив“.

Наред с интересните дискусии по актуални проблеми на езикознанието и литературознанието, проведени по време на работните заседания, забележителен акцент в първия ден на конференцията бе симпозиумът „В колесницата на Платон“, в рамките на който д-р Камелия Спасова от СУ „Св. Климент Охридски“, дългогодишен участник в пловдивската национална конференция, представи книгата си „Събитие и пример у Платон и Аристотел“.

А след това? След това дойде ред на традиционното конференционно парти – проведено нетрадиционно на открито, под „Трите липи“ на университетската улица, с много музика, усмивки, разговори... Юбилейна торта услади още повече настроението на всички присъстващи – тя бе празничен подарък от членовете на Лингвистичния клуб.

Форумът продължи и на следващия ден. С нова поредица от талантиви езиковедски

На стр. 7 ➔

НАГРАДЕНИ УЧАСТНИЦИ

I. Секция по езикознание

Бакалаври:

1. награда – Даниела Стамова, БЕРЕ, 4. курс, ПУ
2. награда – Мария Кременарова, БЕАЕ, 3. курс, СУ
3. награда – Катерина Клашнова, БЕРЕ, 3. курс, ПУ

Поощрителна награда – Мария Ямболиева, 4. курс, ПЛ (немски и новогръцки език), ПУ

Магистри:

1. награда – Димитрия Иванова, МП „Актуална българистика“, ПУ; Ивелина Петкова, МП „Актуална българистика“, ПУ
2. награда – Ивана Лесова, МП „Актуална българистика“, ПУ; Кристиан Ненков, МП „Актуална българистика“, ПУ
3. награда – Нина Теохарова, МП „Актуална българистика“, ПУ

II. Секция по литературознание

Бакалаври:

1. награда – Марцела Зарубова, СФ, 4. курс, Масариков университет, Чехия
2. награда – Деница Венкова, БФ, 4. курс, СУ
3. награда – Савина Дзанева, БФ, 4. курс, СУ

Поощрителна награда – Таня Иванова, БФ, 2. курс, ПУ

Магистри:

1. награда – не е присъдена
2. награда – Мария Панова, МП „Актуална българистика“, ПУ
3. награда – Десислава Узунова, МП „Литературознание“, СУ; Димитър Шопов, МП „Актуална българистика“, ПУ

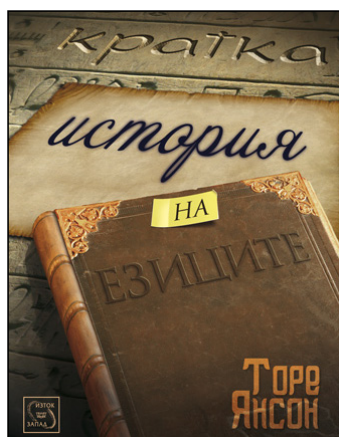
Поощрителна награда – Боряна Владимирова, МП „Литературознание“, СУ

В началото бе словото...

Как са възникнали езиците по света и как са се развивали във времето? Защо едни процъфтяват, а други умират? Може ли езикът да надживее залеза на цивилизацията си? След 200 години всички ли ще говорят на китайски?

В книгата си „Кратка история на езиците“ известният шведски учен Торе Янсон води читателя на вълнуващо пътешествие из джунглата на езиците по света – от скалните рисунки до египетските йероглифи, от класическите езици като гръцкия и латинския до съвременното господство на английския. Проследена е еволюцията на езиците и връзката между история, общество и език.

Торе Янсон е роден през 1936 г. в Стокхолм, Швеция. Следва класическа филология в университета в родния си град и защитава докторска степен по латински език през 1964 г. По-нататъшното му академично развитие преминава през различни преподавателски и изследователски длъжности в университетите в Лос Анджелис и Стокхолм, както и към Шведския съвет за изследвания в областта на хуманитарните и



социалните науки. В университета в Гьотеборг проф. Янсон преподава латински език, а по-късно и африкански езици. Публикува няколко книги и голям брой статии в областта на латинския език, общото езиковедие, фонетиката и африканските езици.

Преводач на книгата, излязла в издателство „Изток-Запад“, е Милена Нецова – магистър по превод за европейските институции и редовен докторант по общо езиковедие, а научен консултант и редактор – гл. ас. д-р Борян Янев от ПУ „Паисий Хилендарски“.

Преводачката Милена Нецова за книгата

„Кратка история на езиците“ буквално се чете на един дъх. Тя е от този тип книги, които не можеш да прочетеш донякъде и да ги оставиш „за по-нататък“. В процеса на подробно запознаване със съдържанието изникват все нови и нови въпроси, чиито отговори събуждат любопитството у всеки читател, който обича езиците и историята. Разглеждайки „битуването“ на езика от зората на човечеството и прогнозирайки неговото далечно бъдеще, авторът неусетно ни разкрива силната връзка между езика и историята, взаимното им влияние и развитие. След като прочетох книгата както в оригинал на английски, така и в превод на немски език, останах силно впечатлена от лекотата, с която са поднесени толкова задълбочени и сериозни изследвания. В нея няма излишни научни термини и трудни за разбиране тези и заключения. Събитията и фактите са представени напълно достъпно, за да се достигне максимално широка читателска аудитория.

➔ От стр. 6

и литературни доклади, с тържествен ритуал по награждаване на победителите в различните секции. И още – с презентацията на сборника „Словото – (не)възможната мисия“. В него на няколко страници са публикувани отличните текстове от конференцията през 2012 г. В предговора съставителите доц. Чакърова и доц. Ичевска посочват нещо забележимо и важно: „очарователната смелост на младите откриватели да анализират сложни (в т.ч. и нерешени) теоретични казуси, да оспорват авторитети, да доказват на практика, че за истинското слово няма невъзможни мисии“.

Юбилейното издание на конференцията бе поредно тържество на познанието и духовността, креативен диалог между канона на словото, идещ от многовековието на световната цивилизация, и словото на канона – посвоемо субективно и пристрасно... Независимо от стилистичните и фигуралните ефекти не е невъзможно те да се срещнат, нали?

Защото конференцията – с отвореното пространство на мисълта, с щедростта на пловдивската филологическа визия и тайнствеността на Стария град и неговия Дом на учените – може да превърне в реалност и въобразените модели.

IX национални студентски научни четения „Европейско културно-историческо наследство“

Красимир КОИЛОВ

Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ за пореден път доказа, че е приветлив храм, в който науката стои на първо място. Това е средище, в което младите учени се изграждат и достигат до нови висини в своето духовно съзиждане. Трибуната за изява, която предоставя университетът, е необходимото поле, в което студентите могат да покажат своите първи научни разработки и постижения. В резултат на подобни прояви все още обучаващите се получават незаменната възможност да направят своите първи стъпки за една бъдеща, обещаваща научноизследователска дейност.

На 18 и 19 май 2013 г. в Заседателната зала на Университета се проведе IX национални студентски научни четения под надслов „Европейско културно-историческо наследство“, организирани от Студентския историко-археологически клуб „Проф. Велизар Велков“. Те продължиха вече утвърдената от изминалите години практика за провеждането на подобни научни конференции на историко-културна тематика, осъществявани на територията на Пловдивския университет. Това, което правеше впечатление, е добрата организация на събитието, плод на натрупания вече опит.

Общо заявените и регистрирани в програмата на четенията доклади бяха двадесет и два. Те се простираха в различни направления на историческото познание – археология, византология, египтология, българска история и т.н. Времево разработките обхващаха един изключително голям период, като се започне от древността и се стигне почти до нашето съвремие. По отношение на докладите, посветени на археологическите находки, можем да отчетем, че те представяха интересна гледна точка за развоя на нумизматиката, сфрагистиката, отбранителните съоръжения, пътното строителство и др. Трябва да се регистрират

с положителен знак и опитите за съпоставително изследване, които водят до важни за науката изводи. Византологичните проблеми бяха засегнати основно по отношение на военно-дипломатическата политика на империята спрямо нейните северни съседи. Въпросите за историята на българския народ се разглеждаха в доста широка проблематична палитра – икономически, политически, религиозни, културни, архитектурни и т.н. Не бяха подминати и някои спорни моменти в общоевропейското историческо развитие, интерпретирани в докладите на някои от участниците в конференцията – действията на католическата църква при Контрареформацията (XVI – XVII век) и т.н. Можем да направим извода, че четенията обхващаха доста широк кръг от исторически проблеми и интереси, изискващи специално отношение по всеки от тях.

Преобладаващата част от участниците в конференцията бяха от местните кадри на Пловдивския университет. На IX национални студентски научни четения се потвърди и още една тенденция – все повече се увеличава броят на участниците от другите университети (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, СУ „Св. Климент Охридски“ и др.). Това е потвърждение, че подобни научни мероприятия имат своето важно значение за развоя на историческата наука в България. Трябва да отбележим и международното участие – на четенията имаше двама представители от Университета в Пардубице (Чехия). Всеки участник беше награден със сборника доклади от конференцията, проведена през 2011 г.

Подобни научни конференции дават възможност на студентите за изява и са стимул за тяхната научно изследователска работа. Ето защо четенията на младите историци трябва да бъдат продължени и Пловдивският университет безспорно е най-подходящото място.

Химическо шоу на студенти в Деня на отворените врати

Докторант Станимир МАНОЛОВ

Дните на отворени врати в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ бяха нетрадиционно отбелязани от Химическия факултет. Организирано бе химическо шоу, което започна с традиционни вече опити – „Химически хамелеон“, „Синя бутилка“, опита с горящо желирано мече, който публиката бе изрично предупредена да не изпробва у дома. Последваха въпроси към гостите, придружени с много подаръци с логото на Химическия факултет

издание *Affaritaliani* най-икономичният коктейл може да се пие срещу 100 долара в лондонския Rocco Forte's Browns Hotel. За радост, многобройните зрители се насладиха напълно безплатно на магическите химически коктейли. Специално за шоуто водещите направиха съставените от три несмесващи се слоя оцветени коктейли. Стъклените колби и бехерови чаши бяха заменени от стилни коктейлни чаши, каквито изискваше случаят. За съжаление публика-



Студентите, които сътвориха химическото шоу

– бехерови чаши, химикалки, значки и др.

Многобройната публика бе пренесена в екзотичния химичен „Коктейл-бар“. Бяха показани различни по цвят и украса коктейли, химични еквиваленти на класическите коктейли: „Bloody Mary“, „Sex on the Beach“ и „Cosmopolitan“. Наближаващата сесия бе провокирала химичите да нарекат коктейлите шеговито: „Запомнин“, „Разпускин“, „Любовна отвара“ и много други. Публиката искрено се забавляваше и с химическите шегички и закачки, пресъздаващи студентски „неволи“ по време на изпит. Интересно беше пресъздадена и „химическата версия“ на една целувка, с нейните физични и химични свойства, получаване, разпространение и употреба в шеговитата форма.

Водещите Иван Ситников и Ани Ганева споделиха, че според италианското електронно

та не можа да опита от добре изглеждащите на външен вид цветни питиета!

Станалите вече традиционни вулкани отново „изригнаха“ на сцената, като този път бяха допълнени и от пресъздадената интересна буря в епруветка, при която се появиха ефектни пламъчета, придружени от лек пукот. Публиката научи няколко начина за запалване на огън без кибрит. По-малките зрители се зарадваха на т.нар. „лисичи опашки“, получени при един от опитите.

С помощта на доброволеца от зрителите Атанас Нихтянов бе показан и друг ефектен опит – „Невидимо мастило“. Опитът демонстрира интересните свойства на химически индикатор да променя цвета си в зависимост от рН на средата. Доброволецът стана любимец на водещите и въпреки двойката си по химия в училище отговаряше на въпросите от химическата викторина

Проф. Валерия Фол за водата като символ и източник на живот

В зала „Компас“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ се състоя среща с гост-лектора д.и.н. Валерия Фол – траколог, професор по антична история и култура. Тя представи пред широк кръг от хора темата си „Нови политики за обучение по културно наследство и околна среда“.

В лекцията си проф. Фол засегна разбирането за културното наследство в съвременни условия. Основна тема беше водата като източник на живот и елемент, който присъства в културния и социалния живот от Античността до модерността под надслов „Без вода няма живот!“. Тя постави актуални проблеми, свързани с употребите на водата, разглеждайки ги през политиките на ЮНЕСКО към културното наследство, както и проекти, които са насочени към разбирането на водата като елемент за наличието на живот, който трябва да бъде „защитаван“. Според нея, за да бъде опазен този природен ресурс, е необходимо по-подробно проучване на традиционната култура, което да бъде съпроводено с обучения по културно наследство за осигуряване на устойчивост на целия процес.

Проф. Валерия Фол представи примери за наличието на множество писмени сведения и изследвания, които показват важното присъствие на водата като част от живота на хората, както и за липсата им. Тя насочи вниманието към някои открити инсталации за вода и скално изсечени светилища на територията на Югоизточна Европа. Също така обърна внимание на функциите на водата при траките и елините, като посочи редица проучени и документирани археологически находки. Тя даде примери за несполучливи съвременни тълкувания за употребите на някои от тях и призова към сътрудничество между хуманитарни дисциплини като история, етнология, антропология, археология и други.

Анелия Авджиева, Светослава Манчева

и умело се справяше с химическите опити на сцената.

Обстановката бе разчупена с участието и на други доброволци от публиката, които участваха в получаването на паста за зъби „Animal-fresh“ за „осиновените“ от Химическия факултет животинки.

За край на демонстрациите екипът бе подготвил сух лед, който след заливане с гореща вода наподобяваше разпенен водопад, както и т.нар. „бутилка-бомба“. Ефектът беше неотразим!

Като част от кандидат-студентската кампания на Пловдивския университет заместник-деканът доц. д-р Виолета Стефанова обясни на бъдещите студенти как могат да кандидатстват в Химическия факултет,



Проф. Валерия Фол

кои са важните дати за тях и представи накратко всяка една от специалностите във Факултета. Доц. Стефанова предаде и думите на ректора на Университета, проф. д-р Запрян Козлуджов, бъдещите кандидат-студенти да учат в един от най-модерните химически факултети в Европейския съюз.

Изказваме благодарности на г-н ректора на Пловдивския университет за разрешението да изпълним ефектните опити на открито пред входа на Ректората, на декана на Химическия факултет доц. д-р Илиян Иванов за осигурените средства за някои от опитите и съдействието при озвучаването на шоуто, както и на видеооператора Стефан Стоянов.

Две нови бакалавърски програми във ФМИ

„Софтуерни технологии и дизайн“ и „Бизнес математика“ са двете бакалавърски програми, които открива Факултетът по математика и информатика на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

„СОФТУЕРНИ ТЕХНОЛОГИИ И ДИЗАЙН“

Специалността „Софтуерни технологии и дизайн“ е структурирана така, че да отговори на нарастващото търсене на ИТ специалисти, и ще се изучава в редовна и в задочна форми. Разработването на учебния план се осъществява по проект „Повишаване на качеството на обучение по информатика и ИКТ във ФМИ при ПУ чрез съз-



даване и прилагане на устойчив модел за актуализация на учебните планове и програми съобразно със стратегията на ЕС за растеж „Европа 2020“ и изискванията на трудовия пазар“.

Проектът е по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“. Студентите могат да кандидатстват за новата специалност през настоящата кампания и ще се обучават в нея от академичната 2013/2014 година. Единствено при тази бакалавърска програма на ФМИ кандидатстването може да стане и само с оценка от матура по български език. Местата за редовно обучение са 80, а за задочно – 40.

Завършилите специалността ще имат възможност за реализация навсякъде, където софтуерните технологии се използват като инструмент за получаване на практически резултати: в софтуерни фирми, фирми от кино- и видеоин-

дустрията, рекламни агенции, печатници, в промишлеността, търговията, както и в научноизследователски групи.

„БИЗНЕС МАТЕМАТИКА“

Бакалавърската програма „Бизнес математика“ ще се изучава само в редовна форма. Тя ще подготвя експерти с теоретични знания и практически умения при решаването на реални проблеми в света на бизнеса като оценяване на системи за финансови инвестиции, застрахователни програми и бизнес планове, анализ и прогнозиране на стокови и фондови борси, оптимизация на разходи и управление на кредити, за да могат завършилите я да прилагат математическия апарат в бизнеса с помощта на най-новите информационни технологии.

Кадрите на специалността ще са подготвени да анализират, прогнозираят, моделират и управляват бизнес процеси и явления, да оценяват построените модели и да ги прилагат в банки, застрахователни дружества, в икономиката и търговията, както и в научноизследователски групи.

Приемът за всички бакалавърски специалности във Факултетата по математика и информатика е въз основа само на конкурсната оценка – т. е. балът съвпада с конкурсната оценка. За конкурсна се зачита всяка от следните оценки (при наличие на повече от една се взема максималната): а) от конкурсен изпит по математика; б) от конкурсен изпит по информатика; в) от положена матура по математика; г) от националния кръг на олимпиадите по математика, информатика, информационни технологии, математическа лингвистика; д) от регионални състезания на зрелостници (организирани съвместно с ФМИ) по математика, информатика, информационни технологии, математическа лингвистика, формирана по следния начин: I награда – 6; II награда – 5,80; III награда – 5,60.

Денят на академичното слово

На 27 май в 7. аудитория се състоя Денят на академичното слово, организиран от Факултета по икономически и социални науки съвместно със Студентския съвет. При откриването заместник-деканът проф. д.и.н. Мария Сотирова изрази надежда, че след известно прекъсване форумът, посветен на големия български икономист проф. Кирил Григоров, отново ще намери своето традиционно място в живота на ФИСН. Тази година студентите трябваше да подготвят научни разработки на тема „Съвременни фактори на конкурентоспособност в глобализиращата се икономика“, които да са насочени към следните четири направления:

1. Институционални условия и политическа среда за конкурентоспособност на икономиката.
2. Макроикономически политики за конкурентоспособност на националната икономика.
3. Корпоративни политики за конкурентоспособност на компаниите.
4. Модели на конкурентоспособност, метрични системи и рейтингови индекси за измерване и оценяване на конкурентоспособността на национални и глобални пазари.



Някои от студентите използват и нетрадиционни средства за илюстрация на своите тези

Най-добрите работи във всяко от направленията трябваше да бъдат класирани съответно на първо, второ и трето място.

За консултирането на студентите в процеса на тяхната работа, както и за класирането на студентските разработки бе формирана комисия в състав: гл. ас. д-р Боян Славенков – председател, и членове – доц. д-р Олга Симова, гл. ас. д-р Гертана Танева, гл. ас. Атанас Владиков, гл. ас. Теофана Димитрова и гл. ас. Ангел Димитров.

При класирането на студентските разработки се отчиташе както тяхното качество, така и представянето им пред аудиторията от студенти и преподаватели. Наградите връчи деканът проф. д-р Иван Иванов. Ето как компетентното жури оцени младите икономисти:

Първо място

1. Зорница Петрова – МИО, III курс
2. Ивана Калъмова – МИО, III курс
3. Анита Пампова – МИО, II курс
4. Георги Калоферов – МИО, III курс

Второ място

1. Кирил Юнаков – Маркетинг, IV курс
2. Елена Манолова – Маркетинг, IV курс
3. Петя Ховагимян – Стопанско управление, IV курс
4. Благовест Ганев – Маркетинг, IV курс

Трето място

1. Илия Атанасов – Макроикономика, III курс
2. Димитър Михайлов – Макроикономика, III курс
3. Антон Вълчев – МИО, I курс.

„Дори само заради експедицията по историческа лингвистика искам да съм студент в ПУ!“

Това бяха нашите думи, връщайки се от Малката Света гора, наричана също Софийската Света гора, към слънчев Пловдив. А защо точно там ли? Защото през XVI век София се превръща в книжно средище. Тук се създават оригинални творби, както и преписи на богослужбни книги, жития, похвални и поучителни слова. За шеста поредна година по установена вече традиция през месец май се проведе ежегодната студентска научна експедиция по историческа лингвистика, която е включена в учебните планове на всички хибридни специалности от Филологическия факултет: БЕИ, БЕРЕ, БЕАЕ, БЕФЕ, БЕНЕ, БЕИспЕ, БЕТЕ, БЕНгрЕ, а също и на СФ. Ръководителки на експедицията бяха доц. д-р Христина Тончева и гл. ас. Събина Вълчанова.

И тази година маршрутът беше предложен от студенти и гласуван с подробно уточняване на детайлите. Манастирският комплекс около София, известен като Софийската Света гора, няколко пъти е бил обект на посещение с научна цел от наши колеги от предишните випуски, но сега фокусирахме своето внимание върху поредните култови средища: КРЕМИКОВСКИ Манастир „СВЕТИ ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ“, КУРИЛОВСКИ Манастир „СВ. ИВАН РИЛСКИ“, СЕСЛАВСКИ Манастир „СВЕТИ НИКОЛАЙ“, ГОРНОБАНСКИ Манастир „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“, ЗЕМЕНСКИ Манастир „СВЕТИ ЙОАН БОГОСЛОВ“, БОБОШЕВСКИ Манастир „СВЕТИ ДИМИТЪР“.

Усмивки грееха по лицата ни в ранното утро на 6 май, когато поемахме на път. Очаквахме да научим още за развоя на нашия български език, да се запознаем със средновековни български манастири, датиращи от края на XI – началото на XII век (като Земенския манастир), до такива, изградени през XVI век (като Куриловския манастир).

В деня, в който православната българска църква чества празника на св. великомъченик Георги Победоносец, посетихме Кремиковския манастир, носещ името на светеца. Тук станахме свидетели на международно литийно шествие по повод на храмовия празник. КРЕМИКОВСКИЯТ Манастир „СВ. ГЕОРГИ ПОБЕДОНОСЕЦ“ е бил построен по време на Второто българско царство, вероятно при управлението на цар Иван-Александър, но разрушен през 1382 г. от османците. В 1493 година софийският първенец войводата Радивой го възобновява със собствени средства в памет на двете си починали деца Теодор и Драгана. От това време датира старата църква в двора на манастира, а през 1926 г. е съградена втора църква. През 1503 г. покривът на преддверието на манастира е разрушен от земетресение. От ктиторски надпис става ясно, че старата църква е обновявана през 1611 г.



Сред стенописите в преддверието, правени през XV век, се отличават изображенията на ктитора Радивой и семейството му в момента, в който поднасят църквата в дар на софийския митрополит Калевит и патрона свети Георги Победоносец.

Северната, южната и западната стена на притвора са изографисани през XVII век. Сред фреските изпъкват образите на архангел Михаил, св. св. Константин и Елена, светците воини Прокопий, Теодор Стратилат и Теодор Тирон, както и моменти от живота на Богородица и на св. Георги. Манастирът е бил просветен и духовен център, като един от запазените там ръкописи е Кремиковското евангелие от 1497 г. Запазен е триптих с поменик от XVI век, както и дървен иконостас от XVII–XVIII век.

Въпреки големия брой поклонници успяхме да влезем в самата църква и да разгледаме богослужбните книги: Часослов, Псалтир, Апостол, Триод. Нашите ръководителки доц. Тончева и гл. ас. Вълчанова изнесоха лекция за богослужбните книги в църквата на манастира. Ръководителите не ни оставяха и за миг да се разсеем, а дори пътувайки от манастир на манастир, ни провокираха с кратки лингвистични задачи. Настъпваше всеобща еуфория и всички заедно се впускахме в търсене на правилния отговор, като предлагаме всевъзможни логични обяснения, и това бе съвсем естествено, щом нощем сънувахме носовки, ятови гласни и всякакви ерове.



После се отправихме към мястото, където Искър среща Стара планина – там е скътан КУРИЛОВСКИЯТ Манастир „СВ. ИВАН РИЛСКИ“. В него предстои реставрация на ценните стенописи от XVI век, дело на талантливия живописец Пимен Зографски. От най-ранния слой са оцелели няколко образа на светци и отделни сцени: „Успение Богородично“, „Избиването на Витлеемските младенци“. И днес храмът съхранява частица от Господния Кръст и части от мощите на св. Иван Рилски и св. Марина. Предполага се, че основите на манастира са положени още през Първото българско царство и разрушени при османското нашествие. В края на XVI век, когато в България прониква силното атонско влияние, се появява и новият тип малки църкви, пригодени за духовен живот в условия на робство. Такава е Куриловската църква, била е издигната през 1593 г. с дарения на жителите на няколко села наоколо. Там успяхме да заснемем и прочетем някои интересни стенописи.

Не можахме да направим същото в следващия манастир, разположен над софийския квартал Сеславци – СЕСЛАВСКИЯ Манастир „СВЕТИ НИКОЛАЙ“, който се оказа затворен за реставрация.

➔ От стр. 10

Предполага се, че манастирът е основан по време на Второто българско царство, бил е разрушен от османците и впоследствие е възстановен отново в началото на XX век. Стенописите са уникални, доколкото можахме да надникнем през прозорците, дано след реставрацията бъдат достъпни за по-детайлно разглеждане.

Бързо отпътувахме към квартал „Горна баня“, където ни очакваше следващият – ГОРНОБАНСКИЯТ МАНАСТИР „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“, известен още като Люлински. Неговото възникване се свързва с крепостта, охраняваща Бучинския проход, и със сръбския крал Стефан Урош. Според преданието именно там са пренесени неговите мощи, които днес се съхраняват в софийския храм „Св. Неделя“. И този манастир е споделил съдбата на повечето наши православни храмове – бил е разрушаван, после изграждан наново. Той е действащ манастир, състои се от църква и помощна сграда. В двора му ни посрещнаха прекрасни цветя.

Също толкова древен, основан през Второто българско царство, е и КЛИСУРСКИЯТ МАНАСТИР „СВЕТА ПЕТКА ПАРАСКЕВА“. През 1238 г. цар Иван Асен II пожелал мощите на св. Петка Българска да бъдат пренесени в тогавашната столица Търново. Според легендата, когато литийното шествие спряло да почива тук, мястото било осветено от нетленното тяло на светицата и затова е бил изграден манастирският комплекс на това място. През миналия век голям пожар е унищожил архива и библиотеката и е нанесъл сериозни щети на самата сграда. Легендата разказва за една странстваща руска монахиня, която се установила в този манастир и дълги години съдействала за възстановяването му, дори завършила земния си живот в обителта като схиигумения. Надписите, които видяхме, ни поразиха с изключително съвременния си облик, който прави достъпни евангелските цитати за повечето днешни хора, които не могат да четат на старобългарски и съответно на църковнославянски. Те са изписани навън от самата църква – по всички възможни места на сградата. Ние естествено веднага анализирахме древните послания, като си припомним техния автентичен облик, опирайки се на познанията си по историческа лингвистика.

Невярващи, че сме обходили всички тези места без почивка и без храна, се замислихме за нощувката и се отправихме към Радомир, където ни очакваше единственият хотел в града. Там обаче попаднахме на местна забава на градския площад, гърмеше силна музика, очевидно времето за почивка още не беше настъпило.

На другата сутрин вече си мечтаехме да отпътуваме към венеца на нашата експедиция – легендарния ЗЕМЕНСКИ МАНАСТИР „СВЕТИ ЙОАН БОГОСЛОВ“, който направо ни зашемети. Манастирът се намира на един от североизточните склонове на Конявската планина, в началото на Земенския пролом, на левия бряг на река Струма. Разположен е на около 1 км югоизточно от град Земен, област Перник – един от най-малките градове в България. Манастирът е основан през XI век. Състои се от църква, камбанария и две сгради, в момента не се обитава от монаси. Той е и най-разработеният манастир като паметник на културата и като туристически комплекс – в двора му се продават рекламни брошури, дубликати на монети, личи си обгрижването от държавните институции на тази ценна старина.

Този манастир заслужава особено внимание и ние пожелаваме на читателите ни да го посетят. Църквата на манастира изобилства от стенописи по евангелски сюжети, като те са предадени с множество повествователни подробности, много често редки или уникални в християнската иконография. Успяхме да разгледаме и портретите на ктиторите и съпътстващите ги надписи. Стенописите от първия живописен слой се отнасят към втората половина на XI век. Популярността на манастира се дължи не само на интересното архитектурно решение, но и на забележителните стенописи с библейски сцени от XIV век. В югозападния ъгъл на църквата са запазени шест ктиторски портрета, между тях на деспот Деян Драгаш и съпругата му Доя – едни от най-ранните портрети на български боляри и с най-голяма художествена стойност след образите на севастократор Калоян и Десислава от Боянската църква. Разгледахме и старинните графични начертания на някои

специфични фонемни от среднобългарската епоха – двете носовки, ятовата гласна. Забележително е, че манастирската обител е рухвала и отново е възстановявана няколко пъти, а църквата със стенописите е оцеляла повече от 9 века.



На 5 март 1966 година Земенската църква е обявена за паметник на българската архитектура и живопис, а Земенският манастир – за национален музей, който през 2004 г. става филиал на Националния исторически музей.

Под силното въздействие на средновековния дух, който витаеше наоколо, носещи вкуса на невероятното кисело мляко „Земеня“, отпътувахме към следващия манастирски комплекс – Бобошевския.

БОБОШЕВСКИЯТ МАНАСТИР „СВЕТИ ДИМИТЪР“ се оказа поредната изненада в края на нашето пътуване. Той се намира на особено живописно място – на източния склон на връх Руен. Интерес представлява ктиторският надпис над входа, в който са споменати имената на ктиторите, както и множеството стенописи, следващи утвърдената през Средновековието декоративна система за украса. В самия град Бобошево ни разказаха, че кражбите на икони в съседните манастири зачестили, докато в Бобошевския нямало такива. Изненадани, изкачвайки се към старинната църква, коментирахме причините за тези кражби. Но когато стигнахме на високото, разбрахме. Една змия усойница пазеше входа и лечебния извор.

Основан също по време на Второто българско царство, и този манастир е в списъка на най-древните български православни средища, разрушен през турското владичество и отново възобновен през XV век. От стария манастирски комплекс сега е останала само църквата, богато украсена със стенописи. Разчетохме и надписа на входа, който съобщава годината на изписването на църквата – 1488-а, и имената на ктиторите йеромонах Неофит и синовете му поп Димитър и Богдан.

През периода XV – XVIII век Бобошевският манастир е важно книжовно средище, като към него е функционирало килийно училище. Иконостасът на църквата датира от XVII – XVIII век, което го прави един от най-старите по българските земи.

След това отпътувахме за Самоков, експедицията беше към своя край. Не искаме да повярваме, че пишем за това изключително пътуване в минало време.

Когато пристигнахме в Пловдив, слънцето вече се бе изтърколило като портокал по небосклона и се готвеше да залезе, а ние студентите от Пловдивския университет, имахме сили за още много експедиции.

Ралица РАНГЕЛОВА, БЕИ, III курс
Клара ТРИФОНОВА, БЕРЕ, III курс
Пенка СПАСОВА, БЕФЕ, III курс

Финализиран е проектът „Персонална и национална идентичност и социална среда“

Приключи разработването на иновативния проект ДТК 02/8/2009 ПЕРСОНАЛНА И НАЦИОНАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ И СОЦИАЛНА СРЕДА, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към МОН. Проектът включва учени от Пловдивския университет и специалисти от КОМПО ЕООД.

Постигнати са целите на проекта:

Основна цел: предлагане и експериментиране на нови методи, средства и технологии за изследване, диагностициране и обучителни програми за персонална и национална идентичност в условия на динамична социална среда.

Допълнителна цел: стимулиране на развитието на ново (за България) научно направление с интердисциплинарен характер, свързано с изследвания и приложения на нови технологии и методи за формиране и запазване на персоналната и груповата идентичност в консолидиращи модуси с европейската идентичност.

Дейностите по проекта бяха без географски ограничения и са реализирани на територията на цялата страна.

Целевите групи по проекта бяха: лица в риск, лица с увреждания, лица с различен етнически произход, лица с проблеми на персоналната и груповата идентичност.

Резултатите от проекта представят създадената *Лаборатория за изследване на идентичността и социалната компетентност*; разработени конкретни методики и средства за диагностициране на персоналната идентичност, социалната компетентност и моралното развитие; реализирано консултиране при проблеми с идентичността, социалната компетентност, моралното развитие; разработени обучителни програми; създаден прототип на софтуерна среда за изследователски и обучителни програми, както и софтуерен обучителен модул, достъпен за всички заинтересовани от проблемите на идентичността; успешно защитени дипломни работи от 15 студенти от ОКС „Бакалавър“ и от 8 студенти от ОКС „Магистър“, както и три дисертации за придобиване на ОНС „Доктор“ с теми: „Идентичност и постижения през ранното детство“, „Емпатията в структурата на социалните умения при хиперактивни деца“, „Връзки с обществеността като маркетингов подход в управлението на българското средно училище“; разработени научни публикации на членове на колектива, които са представени на национални и международни конференции, както и в пет сборника и три монографии; създаден е интернет портал,



Министерство на образованието и науката

ФОНД
НАУЧНИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ



представящ проекта и Лабораторията за идентичност и социална компетентност; проведени са семинари и международна конференция с международно участие, на която са връчени сертификати на студенти, граждани и учени, преминали целия курс на обучение. Сертификатите бяха връчени лично от ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ проф. д-р Запрян Козлуджов.

Екипът за организация и управление на проекта е изключително благодарен на участниците в него и на всички, които по един или друг начин го подкрепиха:

Хората от целевите групи, които се включиха в изследователските процедури – за тяхната заинтересованост, ентузиазъм и препоръки.

Студентите от целевите групи – за тяхната отговорност и коректност по време на прилагането на диагностичния инструментариум и по време на обучението;

На хората от партниращата организация – КОМПО ЕООД – за тяхното съдействие при провеждане на широкомащабни проучвания в национален мащаб, за прецизното изпълнение на проекта и високия професионализъм;

Колегите преподаватели и администратори от Педагогическия факултет – за толерантността и моралната подкрепа;

Фонд „Научни изследвания“ към МОН – за финансирането на проекта;

ПУ „Паисий Хилендарски“ – за оказаната подкрепа чрез предоставената възможност за използване на зали, интернет, компютърна техника, човешки ресурси.

Ръководител на проекта: проф. д.п.н. Дора Левтерова

Координатори: проф. д.п.н. Румен Стаматов и проф. д.п.н. Веселин Василев

В заключение ще отбележим, че сме удовлетворени от изпълнението на задачите по проекта и малко тъжни, че проектът приключи, но и уверени, че тематиката за идентичността има бъдеще в научни и изследователски програми, в които сме готови и по-подготвени да се включим отново.



Богдана Карадочева и Стефан Димитров представиха свои биографични книги

Музикалното семейство Богдана Карадочева и Стефан Димитров гостуваха на студентите от специалностите с музика в Педагогическия факултет. Формалният повод за срещата беше представянето на излезлите наскоро техни биографични книги „Богдана на 20 и на 30 x 2“ и „Мъжът на 60 интимно“. Освен студентите в залата на Учебния театър присъстваха и преподавателите от ПФ, а деканът доц. д-р Румяна Танкова приветства в качеството си на домакин именитите творци.

Книгите бяха представени пред аудиторията от препо-



Деканът доц. Румяна Танкова поздравява гостите

давателя в ПУ и литературен критик Здравко Дечев. След това Богдана Карадочева и

Стефан Димитров разказаха накратко за възникването на идеята и реализацията на

двете издания.

Студентите отправиха към тях множество въпроси, свързани с работата им през годините, актуалните тенденции в българската и световната поп музика, възможностите за реализация на музикалната сцена и др. Кулминацията на срещата настъпи, когато Богдана Карадочева и Стефан Димитров изпълниха микс от някои от най-популярните си песни, на които по-голямата част от аудиторията припяваше професионално, а други – любителски, като автора на статията.

Тильо Тилев

Есета, получили отлична оценка на изпита по български език

Човешкият живот е низ от избори, но един от най-важните е изборът дали да бъдеш лидер, или последовател. А кой от двата варианта води до най-сигурния начин да продължим напред и нагоре? Макар и така противоположни, тези два варианта не разделят хората на силни и слаби, на победители в играта на живота и победени. Тези два класически личностни архетипа съществуват в състояние на симбиоза. Лидерът, бил той умен, уверен и издръжлив, не може да постигне целите си сам. Последователят, дори и изпълнен с гравивна енергия, не може да я оползотвори, ако няма кой да му покаже пътя и начина.

Лидерът е изследовател. Той не се страхува от неизвестното и сам гради своя път. Според мен най-характерната черта на един лидер е харизмата. Стилът на двама водачи може да е напълно контрастен. Докато единият лично предвожда войските си в битка, другият може

* Предлагаме ви есета, получили отлична оценка на кандидатстудентския изпит по български език, чиято тема беше „Или трябва да намерим път, или да си го направим“. Благодарим на членовете на комисията с председател гл. ас. Мариана Куршумова.

Или трябва да намерим път, или да си го направим*

Георги УЧКУНОВ

да предпочита изграждането на солидна стратегия далеч от бойното поле. Но общото при тях е това притегателно излъчване, което кара другите да им се доверяват и да ги следват. Лидерите са типично екстревъртни, за разлика от интровертния архетип, преобладаващ при последователите.

Последователите не обичат да са в центъра на вниманието. Те се чувстват по-силни като част от едно цяло – било то цяла армия или просто група приятели. Но това далеч не значи, че те са по-малко способни от един лидер. При тях ключови са колебанието и нуждата от насока. Ако, метафорично, приемем, че лидерът е умът и сърцето на една група, то неговите последователи са самото тяло. При добра насока те могат

ефективно да приложат своите разнородни дарби.

Разбира се, съществува и една трета група хора, които все още се колебаят по кой път да поемат. Отъпканата и сравнително сигурна пътека е винаги прирамлива. Противоположно на тази жажда за сигурност е собственото им честолюбие. Естествено им желание да бъдат признати, да се отличат от останалите и да изпъкнат често взема връх. За добро или за лошо, това обикновено е единственият начин, чрез който можем да разберем кой е правилният път за нас. Неотменим е фактът, че трябва да се движим напред. Стагнацията и нерешителността са отрова за прогреса, бил той личен или обществен. Независимо дали желаем само оригинални избори и копнеем сами да си пробием път, или сме готови просто да копираем утвърден подход, ние сме длъжни да продължим напред и нагоре.

Изборът е неизбежен, както и грешките, които можем да допуснем. Малко хора имат способността и късмета да поемат по правилния за тях път от самото начало. Най-важна, поне според мен, е човешката упоритост. Независимо от нашия избор – дали да сме първите, покоряващи новото, или последователи, подкрепящи някой друг – ние не трябва да се отказваме. Стига да продължим по избора си, целта ще бъде достигната. Една азиатска поговорка гласи, че всяко пътуване започва с една единствена крачка. Тоест, стига да намерим в себе си силата да започнем, успехът ни би бил гарантиран, ако продължаваме напред малко по малко. Както и Рим не е бил построен за ден, така и ние едва ли ще постигнем целите си веднага. Но ако изобщо не опитаме, никога няма да разберем дали сме могли да постигнем мечтаната цел. Накратко, не е важно дали ние проправяме дирята, или не – важно е да сме готови да извървим пътя докрай с гордо вдигната глава.

Може би ви се е случвало да чуете как човек, изпаднал в наглед неразрешима и безнадеждна безизходица, сравнява своето положение с Гордиевия възел. Този прословут възел бил толкова хитро и сложно заплетен, че неговият създател силно се съмнявал някога да успее да го разплете. Мнозина опитвали, докато накрая пред възела не се изправил Александър Македонски, който замахнал с меча си и веднъж завинаги унищожил сложната възена плетеница. Ще възразите, че той всъщност не е изпълнил условието, че не е развързал, а е разсякъл възела – но в крайна сметка резултатът бил един и същ... възелът не съществувал, а Александър Македонски завладял огромна територия, несметни богатства и славата на един от най-храбрите и изобретателни мъже в човешката история.

Съдбата обича смелите. Нейните предизвикателства вечно целят да ни отдалечават от желаното, но дори и тя възхитено прави път на онези, които са достатъчно сърцати да не

Или трябва да намерим път, или да си го направим

Анна-Мария СУРЧЕВА

се страхуват от многобройните препятствия, стоящи между тях и мечтите им. Да си смел обаче, невинаги е достатъчно – трябва да бъдеш и упорит в своята смелост, защото след първата пречка често стои и втора, и трета...

Да, най-желаното винаги се постига най-трудно и се ценя най-много. Няма лесен път към мястото, където наистина искаш да отидеш. Лесният път е за тълпата; той води натам, накъдето отиват всички, той е отъпкан и удобен – като цяло не е прокаран до онази мечтана крайна цел, която те държи буден нощем...

А когато до мечтата ти няма удобен и прав път, ти остават две възможности – или тръгваш в друга посока, или си поемаш дълбоко дъх и следваш сърцето си през камънаците и тръните, решен да проправиш пътеката до мястото, където наистина желаш да стигнеш. Това не е

работа за всекиго – ако нямаш сърце и вяра в избраната посока, по-добре е да поемеш по отъпканото... но така, разбира се, няма да достигнеш до мечтата си. А точно тази мечта и дадената ти възможност да я превърнеш в реалност са нещата, които правят живота интересен. Когато имаш мечта, трябва да я защитаваш – не можеш да очакваш от другите да го направят за теб. Затова понякога се налага да се бориш сам да прокараш пътя до своята цел.

Няма гаранция, че ще стигнеш там, където си искал. Няма да бъде лесно и е твърде възможно да понесеш много тежки удари, да останеш сам срещу страховете си и съдбата да победи във вечния си двубой с една човешка мечта. Но наградата е, че в мига, в който си се отделил от отъпкания и безопасен общ път, ти си дал началото на нов път... и дори един ден да

умреш, без да си стигнал края му, някой друг ще го направи и неговият успех ще бъде и твой.

Когато обаче тръгваш, не трябва да мислиш за неуспеха. Вярата в поетата посока е половината път до крайната цел... другата половина е умението да паднеш по пътя си девет пъти, а да се изправиш десет. Защото само тези, които притежават смелостта да повярват в мечтата си и упоритостта да я следват докрай, биват възнаградени с нейното сбъждане. Само те, изпаднали в наглед пълна и безнадеждна безизходица, намират сили да вдигнат меча и да разсекат възела. Може и да не са успели да го развържат... но нали, веднъж разсечен, той вече не съществува.

Тук се крие смисълът на толкова изтърканата, като всички истини, фраза: „Когато животът затръшне вратата под носа ти, влез през прозореца!“ Път винаги има и начин винаги съществува, просто трябва да си достатъчно „луд“ и упорит да продължаваш да опитваш...

Официалният правописен речник на българския език и пунктуационните правила

Гл. ас. д-р Теофана ГАЙДАРОВА

Съвременната българска пунктуация е от немски тип, в който за основен се счита синтактичният принцип. Той обаче не се прокарва последователно. Направени са някои отстъпки в полза на фонетичния и на смисловия принцип. Съвременният вариант на българската пунктуация, предложен от Правописната комисия през 1945 г., е приет от Народното събрание със закон и е бил отразен в „Правописен речник на съвременния български книжовен език“ (1983). Следващите промени са направени в „Нов правописен речник на българския език“ (НПРБЕ) от 2002 г. и в „Официален правописен речник на българския език“ (ОПРБЕ) от 2012 г.

Изложението в ОПРБЕ е по-кратко и нетеоретизирано, но невини е по-ясно и опростено. В него някои правила и уточнения са избегнати и не се споменават названията на подчинените изречения. Дадени са и примери и очевидно от някои от тях трябва да извеждаме правилата, които не са представени експлицитно. Смятам, че ако искаме да направим нещата наистина по-прости и ясни, без излишно теоретизиране, трябва да опростим изцяло обясненията и да ги сведем до ограничен брой правила. Обикновено обаче обясненията, посветени на пунктуацията, са пространно разточителни, изпълнени с особени случаи и изключения. Затова изложението трябва да бъде максимално пълно, точно и еднозначно.

Обяснено е, че безсъюзно- и съюзно свързаните еднородни части в състава на простото изречение се отделят със запетаи. Примери има много, но не са описани съчинителните съюзи, служещи за отделяне на еднородните части. Освен това е избегнат въпросът за еднородните и нееднородните определения, който е един от най-сложните при правилата за пунктуация в простото изречение. За подобен случай няма дори и пример. Следователно в това отношение трябва да се следва правилото от речника от 2002 година. Не е разрешен също проблемът със съгласуваните и несъгласуваните определения, с които не се занимаваше и НПРБЕ 2002.

Добре би било пунктуацията да се свърже със синтаксиса, макар и без излишно теоретизиране. Нима е възможно да се чете, без да се знаят буквите?!

Много добре е обяснена затварящата запетая пред *и*, *или*, когато пред съюзите се намира обособена част и вметната част, в това число и обръщение.

Обособените части винаги са били пунктуационен проблем, тъй като в общоупотребимите речници не се обяснява тяхното значение, отново за да не съществува теоретично напрежение, но всъщност така те остават съвсем неизяснена категория. Тяхната употреба обикновено е свързана с интонационна маркировка и промяна в словоредата. Обособяват се единствено второстепенни части (най-често определенията, в това число и сказуемните определения, приложенията и обстоятелствените пояснения), а подлогът, сказуемото и допълнението не могат да бъдат обособени. Задължително се обособяват две обстоятелствени пояснения, стоящи едно до друго, когато са от един и същи вид – за време или за място, или за начин и т.н. Това е старо правило, което обаче досега не беше така експлицитно подчертано. Може би затова наред с примерите в съответната точка ще срещнем идентичен случай, неформален според изискването.

А долу, в долината, виждате ли каква млечна пелена се разстила?

Тогава полковникът избяга с жена си тук, в старата колиба.

И тогава, в това мълчание, всички чуха тропот от конски копита.

Днес, 15.09.2010 г., се проведе заседание със следния дневен ред. (ОПРБЕ: 76)

Там от върха ще видиш надалеко и нашироко други долини и планини... (ОПРБЕ: 84)

В ОПРБЕ на обособените части е посветено твърде малко и не са изяснени някои въпроси. Новото е, че се разрешава употребата на скоби за обособяване на такива конструкции, които съдър-



Гл. ас. д-р Теофана ГАЙДАРОВА

жат „допълнителна информация по отношение на основното съдържание на текста“ или „дублираща информация по отношение на основната“ (ОПРБЕ: 89). За отделяне на обособените части също се препоръчва тире, като комбинацията от препинателни знаци е или две запетаи, или две тирета, или въвеждащо тире и извеждащо запетая. Новост е възможността да се използват две тирета без съпровождаща запетая пред второто тире независимо от изреченската конструкция.

Същото е валидно и за случаите с пряката реч. Считаме, че това опростяване е разумно само ако е валидно и за употребата на скоби. Това обаче не е така според ОПРБЕ.

Например:

Специфичният оборот на средствата – предмет на тази поръчка – следва да не бъде по-малко от 1 млн. лева.

С тези въпроси се обръщаме към г-н Димитър Иванов – председател на Сдружението – който беше любезен да ни отдели малко време (ОПРБЕ: 92).

Отново не е изяснен еднозначно въпросът, когато като въвеждащо сравнение, как трябва да се осъществи пунктуацията. От примерите може само да се гадае:

Ние, като истински професионалисти, не сме съгласни с такова решение.

Някои страни, като България и Русия, отхвърлиха предложението (ОПРБЕ: 76).

А как би изглеждало в пунктуационно отношение следното изречение: *Страни като България и Русия отхвърлиха предложението.*

Смятам, че би трябвало да се направи някаква уговорка, подобна на тази при Р. Ницолова в нейната книга от 1989 г., посветена на българската пунктуационна система. Според нея, ако към едно и също определяемо има както необособени, така и обособени определения, вторите, т.е. обособените, да се ограждат със запетаи. Но тогава съвсем ще изключим речниковия пример: *Ние, като истински професионалисти, не сме съгласни с такова решение.* А как бихме постъпили в случай като: *Тя е хубава като картина?* Най-лесно би било да се уговори, че ако като въвеждащо изречение, трябва да се поставят запетаи, както при всяко подчинено изречение, а ако като въвеждащо сравнение, запетаи да не се поставят или да се поставят по желание на автора на текста, т.е. да се даде свобода на употребата. Или може да се приеме вариантът да обособяваме обстоятелствените пояснения за сравнение само ако искаме да поставим акцента върху тях или когато са с много разширен състав.

Вметнатите думи и изрази са такива части на изречението, които служат да изразят отношението на говорещия, да дадат някаква допълнителна информация или да послужат за връзка с предходния текст. Те могат да изразяват увереност, предположение, съмнение, някакви емоционални отношения, лично или чуждо мнение по даден въпрос, заключение и обобщение. Едни и същи изрази и думи могат да играят ролята както на вметнати, така и на невметнати. Например: *Той, изглежда, ми няма доверие. Той изглежда добре в новия си костюм.*

Винаги са съществували вметнати думи, изискващи ограждащи препинателни знаци, и такива, при които тези знаци са забранени. А всъщност по-добре би било всички вметнати части да се ограждат със запетаи, без значение къде се намират в изречението.

➔ От стр. 14

Според ОПРБЕ ограждащи препинателни знаци изискват думи и изрази като: *от една страна, от друга страна, първо, второ, трето, обратно, напротив, излезда, да речем, да кажем, значи, разбира се, между другото, за съжаление, честно казано, казано по друг начин и пр.*, а не се ограждат с препинателни знаци думи и изрази, които се използват само като вметнати, от типа на: *всъщност, впрочем, може би, наистина, според мене, обаче, например, действително, по всяка вероятност, навярно, следователно, като че ли, сякаш, в края на краищата* и др. (ОПРБЕ: 77). А как трябва да постъпим с такива като: *очевидно, явно, именно, не е ясно*. В този смисъл смятам, че в един официален правописен справочник словосъчетания от типа на *и пр., и др., и под.* не са допустими, защото създават объркване.

При вметнатите изрази също могат да се използват тирета или скоби. Тире се препоръчва за по-силно отделяне на вметнатите части, като се комбинират две тирета или въвеждащо тире и извеждащо запетая.

Например: *Това искане – разбира се – ще бъде отхвърлено.*

В близост до самото пристанище, от друга страна, се намират останките на стария град.

Скоби се използват и за такива изрази и думи, които имат дублираща информация. Например: *Тесалоники (Солун) е най-близкият голям гръцки град до границата с България.* При употребата на скоби е запазено старото правило, като се комбинират две скоби, след втората от които, ако е необходимо, се поставя запетая. Това е правило, което вече е елиминирано при употребата на тиретата, макар и негласно.

Например: *Някои страни (като Холандия и Швейцария) останаха слабо засегнати от кризата.*

Мисля, че дойдоха след полунощ (помня ли вече!), когато повечето гости си бяха тръгнали (ОПРБЕ: 89).

Излиза, че ако горното изречение се оформи с тирета, запетая пред второто тире може и да има, може и да няма. Ако се оформи обаче със скоби, запетаята след второто тире е задължителна.

В параграф 102.5.1. на с. 93 се описват случаи на изброяване, разположено между останалите части на изречението. Тук на практика се касае за вмятане, при което се препоръчва началото да бъде отделено с тире, а краят – с тире или запетая.

Например: *Допреди няколко десетилетия се разискваше въпросът кой от трите вида – орангутанът, горилата или шимпанзето – е предшественик на човека.*

Само ако са изпълнени следните условия – потребителят да заявя в писмен вид желанието си за отказ от договора, да посочи банкова сметка за възстановяване на платената от него сума и да заплати транспортните разходи по връщане на стоката – може да се упражни правото по чл. 55 от ЗЗП.

Още веднъж подчертавам, че запетаята е отпаднала пред второто тире. Такова отпадане „се допуска“ според речника и при оформянето на пряката реч и цитатите. Ще приведа съответните правила и примери без коментар.

„131.3.3.1. Ако в изречение от пряката реч е вмъкнат пояснителен израз в позиция, където е необходима запетая, запетаята се прехвърля пред пояснителния съюз (преди тирето).

– *Мисля, че съм влюбена – прошепна Ема, – но се страхувам да дам воля на чувствата си.*

131.3.3.2., с.132. Допуска се да не се пише запетаята, уговорена в т. 131.3.3.1., с.131.

– *Мисля, че съм влюбена – прошепна Ема – но се страхувам да дам воля на чувствата си.*

Аналогичен пример има на стр. 123.

127.5.2.1. Ако в цитат е вмъкнат пояснителен израз в позиция, където е необходима запетая, запетаята се прехвърля след пояснителния израз (преди тирето).

„*Времето е в нас и ние сме във времето – пише Левски до П. Хитов, – то нас обръща и ний него обръщаме.*“

127.5.2.2. Допуска се да не се пише запетаята, уговорена в т. 127.5.2.1.

„*Времето е в нас и ние сме във времето – пише Левски до П. Хитов – то нас обръща и ний него обръщаме.*“

При обръщенията няма промяна на правилата в сравнение със старите правописни справочници и речници и затова на тях няма да се спирам. Те са фиксирани на с. 77 и 78 в ОПРБЕ. Същото е валидно и за междуметията и частиците.

В края на статията за пунктуация на простото изречение са описани и присъединителните конструкции, които се отделят със запетая и са въведени с *и, и то, при това, плюс това* и т. н. Съюзните връзки са изведени от примерите.

При обясненията за употребата на запетая в сложното изречение правилата не са теоретизирани никак, което обаче не ги прави по-ясни. Ако един неспециалист отвори предговора и поиска да разбере пред кои съюзи се поставя запетая, той трябва да ги изведе от примерите и пак не би получил пълна и ясна представа. Смятам, че ако това беше направено и бяха изброени съответните съчинителни и подчинителни съюзи, нямаше да има никакви проблеми. От предговора на ОПРБЕ изобщо не става ясно кои съюзи изискват запетая.

Ясно са формулирани правилата за съседството на два едносрични неударени съюза и два многосрични ударени съюза, както и за комбинациите между едносричен неударен съюз и вметнат израз или обособена част, въведена с причастие и деепричастие. Озадачаващо обаче е защо в случаите между два съюза (първият едносричен, а вторият – многосричен) не може да се постави запетая, но е разрешено тирето. Това допуска т. 102. 12. „В сложното изречение употреба на тире се допуска между два съюза, които следват непосредствено един след друг и въвеждат различни прости изречения, ако първият съюз е неударен и едносричен. Смятах да мълча, но – понеже стана дума за това, ще ви отговоря“ (ОПРБЕ: 94).

Да-изреченията и въпросителните изречения са добре обяснени в сравнение с предходния речник. Възникват обаче отново някои въпроси. Съюзната връзка *как* е причислена към въпросителните думи и са избегнати нелогичните обяснения от НПРБЕ, свързани с нея. Тоест в ОПРБЕ като въпросителни думи, които не се отделят със запетая, са изброени чрез примерите *колко, кой, къде, как, каква, кого, дали, ли*.

Например: *Помисли как ще живееш оттук нататък.*

Важен е въпросът как България ще се позиционира в общата селскостопанска политика на ЕС (ОПРБЕ: 80).

От примерите става ясно, че независимо дали се намира след глагол, или след съществително име, пред въпросителната дума не се поставя запетая (отбелязваме го, защото съществуваше правило, че между въпросителната дума и съществителното име се поставя запетая, а между въпросителна дума и глагол – не). Регламентира се отделянето на края на простото изречение, което е важно, защото е категорично посочено.

Не е изяснено дали се поставя запетая пред *да*, ако съюзът е равен на *за да* или на *ако*. Това не се изяснява нито експлицитно, нито от посочените примери, макар че изречението на с.79: *Мария дойде да моли началника да назначи мъжа ѝ да пази склада* може да се тълкува като: *Мария дойде, за да моли началника да назначи мъжа ѝ да пази склада.* или *Мария дойде да моли началника да назначи мъжа ѝ, за да пази склада.*

В т. 89.8. се отбелязва, че се пише запетая между две прости изречения, ако второто съдържа въпросителна дума и смисълът му се пояснява от предходното изречение. В случая се касае единствено за запетая, затваряща подчиненото изречение, и всички други обяснения за поясняване на смисъл, са мъгляви и излишни.

Ако не съм аз, кой ще ти помогне.

Когато Марин се върне, Нина ще бъде ли вкъщи?

Който винаги роптаят, защо сега мълчат?

Никъде в пояснителните бележки за да-изреченията и въпросителните изречения не става обаче дума за случаите, в които главното изречение е въведено със съществително име, придружено от показателно местоимение, или от самостоятелно показателно местоимение. В предходните правописни справочници тази конструкция изискваше запетая. Например: *Този въпрос, кой ще дойде, никога не ме е интересувал.* Или: *Това, кой ще дойде, никога не ме е интересувало.* Или пък: *Онази мисъл, да прости на Николай, никога не я е занимавала.* Или: *Онова, да прости, не я е занимавало.* Неочаквано обаче на с. 93 – 94 намираме следното пояснение:

„102.8. С тире се отделя словосъчетание с показателно местоимение, което е конкретизирано с да-изречение.

Тази мисъл – да се примири със сегашното си положение, я измъчваше постоянно.

Онази стара идея – да напише какво мисли за красотата на природата, все повече го завладяваше.

102.9. С тире се отделя словосъчетание с показателно местоимение, което е конкретизирано с изречение, въведено с въпросителна дума.

Този въпрос – кой всъщност трябва да свидетелства срещу извършителя, не беше решен.

Официалният правописен речник...

➔ От стр. 15

Онова мъчително колебание – как да изрази по недвусмислен начин чувствата си, отново се прокрадваше в съзнанието му.

Считам, че въобще не е ясно кое правило игнорира запетаята и ни задължава да поставим тире в подобни случаи.

Класическо правило, което единствено предразполага към грешки, е и формулираното в т. 90: „Не се отделят със запетая две прости изречения, ако пред съюза или съюзната дума, въвеждащи второто изречение, стои отрицателна частица *не* или уточняваща дума или израз (*даже, дори, дълго, едва, единствено, именно, много, малко, особено, поне, само, тъкмо, чак, твърде дълго, твърде скоро* и под.)“.

Първо, питам се кои са тези „подобни“? А дали *винаги* е сред тях, защото в речника намирам пример: *Винаги, когато е спокоен, човек мисли по-трезво* (ОПРБЕ: 79).

Второ, правилото не е формулирано коректно, защото, ако в тези случаи има някакво подчинено изречение, обособена част или вметнат израз, запетая може да има.

Например: *Някога той наковлади брат ми пред болярина, че е станал богомил, само за да няма кой да му иска сметка за бащините имоти, присвоени от него* (примерът не е от ОПРБЕ).

Трето, има изречения, въведени със съюзи *даже* и *дори* и, които изискват запетая. Например: *Съседката ми е приказлива, даже бърбива. Получих много интересни книги, дори и нашумелия роман на А. Мороа* (примерите са на Ницолова от книгата ѝ „Съвременна българска пунктуация“ на издателство „Народна просвета“ от 1989 г., с. 83).

Като печатна грешка приемаме липсата на затваряща запетая в *Да се влиза в сградата след 22 часа е възможно само с пропуск*, тъй като т. 88. 2. ни задължава да поставим затварящата запетая. ...*да се осигурят надеждни средства за обмен на информация, изисква разработване на нови продукти* (ОПРБЕ: 79). Но разбира се, това не е единствената печатна грешка в речника, а за съжаление, вече не се практикува извеждането на печатни грешки в приложение.

Озадачава и примерът на с. 79 (*Да се влиза в сградата преди 22 часа е възможно само с пропуск*), защото в т. 88.2. се твърди, че: „Когато да-изречение е разположено между частите на друго просто изречение, краят на да-изречението се отделя със запетая. Например: *Необходимостта да се осигурят надеждни средства за обмен на информация, изисква разработване на нови продукти*“. И по-нататък на с. 80: „Когато да-изречение се намира пред пояснявано от него изречение, двете изречения се отделят със запетая. *Да те обичам, аз копнея; Да сте много щастливи, ви желаем!*“. Противоречието е очевидно.

Прелиствайки по-нататък предговора, попадам на правилата за употреба на тире и на правило на с. 93, което гласи: „С тире се отделя словосъчетание с показателно местоимение, което е конкретизирано с да-изречение. *Тази мисъл – да се примири със сегашното си положение, я измъчваше постоянно; Онази стара идея – да напише какво мисли за красотата на природата, все повече го завладява-*

ше“. По принцип запетаята и тирето са синонимни знаци и смятаме, че е погрешно в тези случаи да изискваме задължително тире и да забраняваме запетаята.

Подобно шокиращо твърдение намирам и по отношение на въпросителните изречения. След като подробно са разгледани правилата, касаещи изреченията, въведени с въпросителна дума, и е обяснено, че тези изречения изискват затваряща запетая, а пред въпросителните думи може да се постави запетая само ако се затваря някаква предишна конструкция. На с. 94 при правилата за употребата на тире четем следното: „С тире се отделя словосъчетание с показателно местоимение, което е конкретизирано с изречение, въведено с въпросителна дума. *Този въпрос – кой всъщност трябва да свидетелства срещу извършителя, не беше решен. Онова мъчително колебание – как да изрази по недвусмислен начин чувствата си, отново се прокрадваше в съзнанието му*“. В тези случаи отново е неуместно да се препоръчва единствено тирето като възможен препинателен знак.

Представих само част от допуснатите пропуски и неточности и тук ще постъпя по примера на авторите на речника и ще кажа, че те са още много, много други. Такава беше констатацията и при излизането на НПРБЕ от 2002 г. За жалост, авторският колектив на ОПРБЕ не е приел предишните критики, че един такъв речник трябва да е максимално коректен и прецизен.

Правописният речник е ВСЕОБЩ, за ВСИЧКИ българи и за изучаващите български език. Затова към него трябва да се подхожда изключително отговорно. Всякакви неточности, недоглеждания, пък били те и случайни, са абсолютно недопустими. Затова подобни речници се правят от голям екип висококвалифицирани специалисти със съответната техническа база и се изработват дълги години след наблюдения и задълбочени проучвания. Тъй като тези речници са за всички нуждаещи се и интересувачи се, задължително е те да са максимално категорични, да не изискват специализирани познания от потребителите или правене на лингвистичен анализ, а недвусмислено и категорично да съветват и ръководят, да представят актуално състояние, а не тенденции.

През 1938 г. в своята граматика П. Калканджиев пише: „При такова положение леснообяснима е тази пакостна несериозност, с която дори днес у нас се гледа на правописа, и тази безсрамна неграмотност, която се шири във всички не народни, а интелегентски среди, като се започне от фирмописеца, та през канцелариите, училищата, редакциите, учебникарските лаборатории се достигне до учителя по българско четмо и писмо“ (с. 521). Печален, макар и не толкова странен факт за зората на съвременната българска правописна традиция. Защо обаче подобно състояние се наблюдава и днес при наличието на кодифицираща институция и толкова образователни центрове?! Кога всеки ще започне да си върши добросъвестно работата, за да пишем и четем своето **А, Б** грамотно?! Явно е, че в това отношение единството и общите усилия са задължителни.

На 14 юни 2013 г. научната и преподавателската общност на славистите в България загуби един от своите най-уважавани членове – доц. д-р Лили Лашкова.

Доц. д-р Лили Маринова Лашкова е родена на 7 септември 1943 година в София. Завършва славянска филология, профил сърбохърватски, в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1966 година. Ученичка е на големия български славист проф. Иван Леков, както и на известните сръбски езиковеди Милка Ивич и Павле Ивич. Работи последователно като научен сътрудник в Института за български език – в Секцията по славянско езикознание, а по-късно – като

IN MEMORIAM

асистент и доцент по сърбохърватски език в Катедрата по славянско езикознание в Софийския университет, където се и пенсионира. Автор е на десетки статии, учебници и монографии от областта на езиковедската сърбохърватистика и на съпоставителното, сравнително-историческото и типологическото славянско езикознание. Участва в многобройни международни славистични конференции, изнася лекции в престижни университети, сред които са Ягелонският университет в Краков, университетите в Белград, Братислава, Загреб. Трудовете ѝ са широко извест-

ни и ценени сред българските и чуждестранните слависти.

Доц. Лили Лашкова бе превъзходен познавач на сърбохърватския език, рядко ерудиран и широко скроен учен езиковед, авторитетен преподавател с безспорен талант и темперамент в работата си със студенти от много поколения в множество университети, сред които има честта да бъде и Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“. Тя всеотдайно и сърцато подготвя десетки специалисти – студенти, дипломанти, докторанти – по славянска и българска филология. Доайен на сърбохърватистите

в България и основоположник на сърбохърватистиката в Пловдивския университет през далечната 1995 г., тя остава и тук, в Пловдив, своята светла диря на учен, на преподавател и на човек, който умее да работи за каузи и го прави с ентузиазма и пълната отдаденост на пионерите – дар, даден на малциня.

Ние, нейните ученици, колеги и следовници, ще я помним и тачим като блестящ професионалист и сърдечен човек, чието място сред нас ще остане винаги празно.

Поклон пред светлата ѝ памет!

От колегите в катедра „Славянска филология“ към ПУ „Паисий Хилендарски“

Представени бяха резултатите от проект, свързан с християнското културно-историческо наследство

Гл. ас. д-р Симеон КАЦАРОВ

На 30 май в зала „Компас“ се проведе кръгла маса за популяризиране на резултатите от проекта „Християнското културно-историческо наследство като основен фактор за формирането и запазването на националната идентичност“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ към МОМН, с ръководител проф. д-р Иван Джамбов.

Началото на проекта е поставено през 2009 г., а срокът на разработката бе 3 години. Екипът имаше за цел да проследи развитието на този фактор през вековете до наши дни чрез интердисциплинарно научно изследване, което обхваща 4 основни модула: Археология и иконография; История и архивистика; Теология; Иконопис и иконография.

Преобладаващата част изследвания са на млади учени (д-р Стоян Попов, д-р Симеон Кацаров, Димитър Мирчев, д-р Здравка Коркутова, ас. Станислав Боянов, Адриана Любенова). Всеки един от тях е специалист в сферата на своя модул, като екипът е съставен и от професионалисти с доказан

опит – проф. Иван Джамбов и проф. Димитър Киров. Ето и по-подробно изражение на работата по отделните модули:

„Археология и иконография“ – изучаване на въоръжението, изобразявано върху български художествени паметници, свързани с християнството;

„История и архивистика“ – основната насока на научните изследвания в този модул е мисионерската църковна дейност в рамките на Пловдивската епархия. Като база за проучванията са използвани архивните фондове;

„Теология“ – разкрива същността на човека, който създава християнското културно-историческо наследство и паралелно с това изгражда лична и



Ректорът проф. д-р Запрян Козлуджов приветства участниците в кръглата маса

национална идентичност;

„Иконопис и иконография“ – изследва светите от български произход и обхваща периода от приемането на християнството като държавна религия (поради факта, че след приемането на единна религия се формира националната ни идентичност) до наши дни. Фокусът му е върху

материалното проявление – изображенията върху икони, стенописи, миниатюри и други.

Резултатите от проекта са събрани и отпечатани във втория том на научното издание „Приноси към християнското културно-историческо наследство“, т. II, 2013 г. Първият том излезе под същото заглавие през 2011 г.

Първа награда в национален конкурс получи студент от Университета

На 28 май бяха отличени победителите в националния студентски конкурс за най-добра разработка на туристическа тематика, организиран от Министерството на икономиката, енергетиката и туризма. Той бе обявен в рамките на X Международна туристическа борса „Културен туризъм“, състояла се от 18 до 21 април 2013 г. във Велико Търново. Условиата за творческата надпревара бяха огласени на студентска кръгла маса пред повече от 100 представители от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Нов български университет, СУ „Св. Климент

Охридски“, ЮЗУ „Неофит Рилски“, ПУ „Паисий Хилендарски“ и др.

Студентските проекти бяха оценени от жури в състав: председател – проф. Мария Воденска (СУ „Св. Климент Охридски“), и членове: проф. Иван Марков (ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“) и доц. д-р Соня Алексиева (Нов български университет). То определи трите най-добри разработки, а заедно с грамотите студентите получиха и предметни отличия на стойност съответно 500, 300 и 200 лв.

Първа награда спечели студентът Васил Караджов от

Васил Караджов е завършил специалността „Математика“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ през 2004 г. Завършил е професионално обучение по специалността „Екскурзоводство“ през 2006 г. и е работил като екскурзовод на Асеновата крепост през 2007 г.

Любими занимания в свободното време – пътешествия, планинарство, фотография, краеведски изследвания предимно в района на Асеновград и Родопите. Има научни интереси в областта на религиозния и културния туризъм и градската антропология.

В момента е студент последен семестър в магистърската програма „Културен туризъм и културно проектиране“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ и подготвя магистърската си теза, свързана с градското наследство на Асеновград.

магистърската програма „Културен туризъм и културно проектиране“ на Философско-историческия факултет на ПУ, катедра „Етнология“. Темата на неговата разработка е „Културни маршрути в кв. „Свети Георги“ – Асеновград“. Заедно с грамотата си Васил Караджов получи от заместник-министъра на икономиката, енергетиката и туризма Иво Маринов и юбилейното издание за борсата.

Втора награда бе за студентката от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ Кръстина Трънска, нейната тема бе „Туристически маршрут „По стъпките на Кольо Фичето (Свищов–Дряново–Велико Търново–Свищов)“. **А с трета награда** бе отличена студентката от Нов български университет Ива Ламбова.

Награденият проект на Васил Караджов е подготвен в рамките на обучението „Големи културни проекти“ на магистърската програма „Културен туризъм и културно проектиране“ при катедра „Етнология“ на Философско-историческия факултет с съдействието на международния търговски и културен център „Геопан“ и под личното ръководство на неговия президент д-р Стефан Пейков. Проектът ще кандидатства за финансиране по Оперативна програма „Регионално развитие“. Предстои представянето му пред община Асеновград и при евентуална реализация неговото естествено продължение ще бъде проектът „Културните маршрути в квартал „Метоха“ – Асеновград“.



Васил Караджов (вдясно) получава наградата

Представяне на магистърски програми във Филологическия факултет

Стартирайки от презумпцията, че информацията е във фундамента на успеха, в края на семестъра Катедрата по руска филология предприе инициативата за презентация на магистърските програми, разработени и администрирани от нея. Вече е известно, че обликът на катедрата се изгражда от мултилингвалния и мултикултурния контекст както на предлаганите магистърски програми, така и на изследователската дейност

на много от преподавателите в нея. Това е единствената катедра във факултета, предлагаща магистърски програми с няколко езика, в които езиците могат да се избират самостоятелно или в различни комбинации. Освен руски в програмите се предлагат английски, испански, италиански, немски и френски език.

Презентирана бе информация за актуалното състояние и потенциалните потребности

на пазара за магистри с руски език, както и данни за реализацията на дипломираните се в съответните програми. Бяха разяснени основните акценти в учебните планове, очакваните компетенции при успешното завършване на дадена програма, възможностите за бъдеща реализация.

Студенти от горните курсове в бакалавърските програми на Филологическия факултет, както и от други висши учили-

ща препълниха зала „Компас“ в ПУ. Бяха представени четири магистърски програми – всички актуализирани съгласно с новите реалности и профила на студентите. Обучението във всички от тях за удобство на студентите се провежда модулно в дните петък, събота и неделя. Най-новото е двусеместриалната магистърска програма по държавна поръчка „Актуална русистика“. Ето и подробностите.

Магистърска програма „Актуална русистика“ (езиковедски или литературоведски профил)

- Предлага подготовка на висококвалифицирани и конкурентноспособни специалисти в областта на руското езикознание, литературознание и преподаването на руския език;
- Предлага уникалния шанс за избор на профилирано обучение и потясна специализация в областта на руския език или литература;
- Прилага интердисциплинарен подход в обучението, съвместяващ филологически, културологични и приложни дисциплини, с цел подготовка на специалисти с широк профил и високо ниво на академична компетентност;
- Включва актуални лекционни курсове по лингвистика, теория на литературата, теория и практика на превода, литературна и езикова комуникация, теория и техника на научното изследване, а така също практикум за усъвършенстване на уменията и знанията по руски език;
- Дава възможност за международен студентски обмен и практика във водещи европейски университети, както и участие в научни проекти, програми и форуми;
- Подготвя специалисти с възможност за продължаване на обучението в докторантура или професионална реализация като научни работници, преподаватели, редактори, журналисти, администратори в различни бизнес и търговски организации, дипломатически, културни, медийни и други обществени институции.

Магистърска програма „Превод за европейските институции“

- Една от двете магистърски програми във факултета, предлагаща комбинация от два чужди езика;
- Осъществява обучение по превод не само с английски, но и с други чужди езици – испански, италиански, немски, руски, френски;
- Предлага стаж в преводаческа фирма;
- Разработена и непрекъснато актуализирана в съответствие с препоръките на Европейската комисия и изискванията на *Европейската система за натрупване и трансфер на кредити (ECTS)*; уникално съчетание на европейски и местен контекст;
- Ориентирана към най-широк кръг специалисти, придобили бакалавърска или магистърска степен в сферата на хуманитарните, обществените, техническите и естествените науки;
- Предлага специализирани знания и умения в областта на теорията, методологията и практиката както на класическия превод, така и на локализацията на продукти и уебсайтове, междуличностната и межкултурната комуникация, изискванията на пазара и предоставянето на преводачески услуги, съвременните информационни технологии и практическата работа с разнообразни преводачески програми и инструменти и др.;
- Възможност за придобиване на базови лингвистични и културологични знания за завършилите нефилологически специалности;
- Възможност за международен студентски обмен и практика във водещи европейски университети, както и участие в научни проекти и форуми;
- възможност за участие в преводаческите стажове на европейските институции;
- Лектори в програмата са висококвалифицирани преподаватели от Пловдивския университет и други висши училища в страната и чужбина, както и професионални преводачи, включително и от европейските институции.

Магистърска програма „Превод и интеркултурна комуникация“

- Предлага обучение по превод не само с английски, но и с други чужди езици – испански, италиански, немски, руски, френски;

- Ориентирана към най-широк кръг специалисти, придобили бакалавърска или магистърска степен в сферата на хуманитарните, обществените, техническите и естествените науки;
- Предлага специализирани знания и умения в областта на теорията, методологията и практиката както на класическия превод, така и на локализацията на продукти и уебсайтове;
- Развива умения за междуличностната и межкултурната комуникация и компетентност за обучение в областта на межкултурната комуникация;
- Информира за изискванията на пазара и предоставянето на преводачески услуги, съвременните информационни технологии и практическата работа с разнообразни преводачески програми и инструменти и др.;
- Възможност за придобиване на базови лингвистични и културологични знания за завършилите нефилологически специалности;
- Възможност за международен студентски обмен и практика във водещи европейски университети, както и участие в научни проекти и форуми;
- Възможност за участие в преводаческите стажове на европейските институции;
- Лектори в програмата са висококвалифицирани преподаватели от Пловдивския университет и други висши училища в страната и чужбина, както и професионални преводачи, включително и от европейските институции.

Магистърска програма „Културни и социални дейности в туризма“

Магистърската програма функционира от 2004 г. Разработена е по идея и с водещото участие на преподаватели от Катедрата по руска филология в тясно сътрудничество със специалисти в областта на туризма от Факултета по икономически и социални науки и в сферата на чуждоезиковото обучение от Филологическия и Педагогическия факултет на Пловдивския университет, за да удовлетвори нарасналите нужди на пазара на труда от подготвени специалисти по направление **Туризм с владение на професионалния чужд език. До учебната 2011/2012 г. функционира към Филологическия факултет. От 2011 г. с решение на АС е прехвърлена към Факултета по икономически и социални науки в съответствие с Държавните изисквания за програмна акредитация на професионални направления и специалности от регулираните професии, в които е фиксирано направление **Туризм**, но продължава да се администрира от Катедрата по руска филология. Предлага се в редовна форма със срок на обучение три семестъра и професионална квалификация **Експерт по културен туризъм**.**

Основната цел на програмата е подготовка на висококвалифицирани и конкурентноспособни специалисти за туристическия отрасъл (един от най-проспериращите и перспективни за българската икономика). Профилираната подготовка по четири езика е допълнителен акцент в обучението, който доизгражда практически магистрантите, разширява спектъра направления и областите на приложение на специалността, следователно и възможностите за конкретна реализация.

Основният плюс на МП „Културни и социални дейности в туризма“ е нейният интердисциплинарен характер. Според философията на програмата, в която са заложени 4 модула (икономически, социокултурен, методически и езиков), обучението се движи на ръба на три професионални направления и следва естествения баланс между строго профилираните икономически дисциплини и тяхното поле за съществуване и изява – територията на културната антропология.

Вечерта на гръцкия език включваше богата културна програма

Ненко ВАНГЕЛОВ

Какво ли не видяхме на поредното гръцко представление на студентите неоелинисти в Учебния театър на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски"... Дори присъстващите, които не владееха гръцки език, казаха, че биха дошли отново.

На входа ни посреща усмихнато момиче, раздаващо малки листчета с написани върху тях номера за предстоящата изненада. Едва си намираме места, защото желаещите са много.

тите какво трябва да отгатнат. С лека танцова стъпка и широка усмивка Мира записваше отговорите на таблото. „Момчетата на късмета“, Влади и Петър, награждаваха всеки отговорил правилно с лакомство и разбира се, с усмивка. Ключовата фраза на кръстословицата ни отведе към същинската част на театралната вечер, тази, за която бяха дошли всички гости. „Ελλάδα, έχεις ταλέντο“ – шушукаха си присъстващите името на това, което ще последва.

Какъв беше замисълът на постановката: Тримата главни



Радина изпълнява „Блус за двама“

Убеждаваме се за четвърта поредна година, че желаещите да се насладят на гръцката вечер са повече, отколкото сме очаквали, и едва се побират в залата на Учебния театър. Изненадата беше галеща окото и размърдваща ума.

В началото бе кръстословицата за досетливи, представена от екип красиви и млади студенти. Като водеща на кръстословицата успешно се представи Криси, която с възхитителен гръцки език обясняваше на гос-

герои Ненко, Радина и Камелия (Καραγκιόζης Χατζηαβάνισσα και Κολλητήρι) решават да организират конкурс за изпълнение на песен, на който се явяват изпълнители от всички области на Гърция. Изпълнителите се борят за наградата на тричленното жури. След последния от тях журито решава, че всички са достойни да грабнат статуетката и затова завършват конкурса, като всички пеят и танцуват заедно на сцената.

Театърът е изпуснал много

„Вечер на гръцкия език“ се проведе в рамките на по-голямото, станало традиционно вече, майско мероприятие на сектор „Новогръцки език“ – „Дни на новогръцкия език“. Миналата година, поради десетата годишнина от основаването на сектора, то продължи цяла седмица. Събитията през тези дни представляват лекции, семинари и дискусии, провеждани от гостуващи преподаватели.

Тази година, на 20 и 21 май, бяха организирани публични лекции на 2-жа Елени Курманджи – преподавател в Янинския университет, Гърция. Те бяха посветени на живота и творчеството на известния писател Димитрис Хадзис. Освен това се състоя и прожекция на документален филм за него, както и студентски уъркшоп по превод. На третия ден студенти и преподаватели се срещнаха в една от гръцките сладкарници на Пловдив, за да обсъдят проблемите, свързани с изучаването на новогръцкия език във висшите учебни заведения на България, и да се почерпят с традиционни гръцки сладки и кафе.

Кулминацията, както всяка година, бе „Вечерта на гръцкия език“. В нея главни действащи лица са самите студенти. Тя преминава с много песни, танци, смях и храна, подobaващо на културата, която опознават студентите неоелинисти.

Авторът на статията, Ненко Вангелов, е студент от четвърти курс на специалността „Български език и новогръцки език“, както и организатор на тазгодишната „Вечер“. Той влезе и в ролята на репортер от мястото на събитието.

кадри в лицето на студентите от специалностите БЕНГРЕ и Балканистика. Изпълнението на Мария накара публиката да избухне в смях и аплодисменти. Нейната непринуденост и чувство за хумор бяха оценени от всички. Тя не бе разпозната дори от собствените си преподаватели. Не можем да пропуснем да споменем и опита за подкуп на журито от страна на Мира, която от кувара си извади рушвет от една бутилка уиски и „уникално“ дамско бельо за председателя на журито Ненко! Цвети пък също се опита да го впечатли с женски номера, но той така и не се поддаде на изкушението. Марин беше подготвил 2 песни, с които накара всеки един от публиката да запее с него. На сцената като дует се представиха Хриси и Теди. Те изпяха незабравимата гръцка песен „Не искам такива приятели“.

Не можем с лека ръка да подминем стайлинга на участниците. Доста от момичетата се превъплътиха в образа на момчета. Ивелина, Преслава и Дани можеха спокойно да конкурират всеки стилист и гримьор с резултатите, които бяха постигнали. Владо и Петър пък впечатлиха публиката с непринуденото си поведение и чара, който пръскаха сред гостите. Справиха се отлично с всяка възложена им задача. Криси, освен че беше прекрасна водеща на кръстословицата, се представи отлично и при изпълнението на песента „Любов иска

животът, а не война“. За истинската любов обаче един живот не е достатъчен. Това успя да ни убеди Митя с нейното изпълнение на „Три живота“.

Преди финалните аплодисменти бяхме поздравени от Радина с нейния ангелски глас. Под музикалния съпровод на китара от Марин тя изпълни две песни, с които зарадва публиката. Едната песен беше на гръцки език, другата – на български. По време на песента „Блус за двама“ участниците в конкурса изтанцуваха прощален блус.

Не бихме могли да се насладим на тази прекрасна гръцка вечер без организацията и режисурата на Ненко Вангелов, който с толкова хъс се зае с организацията на вечерта, че надмина очакванията на голяма част от присъстващите. Казват, че зад всеки успял мъж стои по една велика жена. Е, зад неговия гръб стоят не една, не две, а цели три. Двете му половинки от журито – Радина и Камелия, както и Мирослава. Тандем от четвъртокурсници, които са доказвали и ще доказват място то си в БЕНГРЕ.

След една такава впечатляваща програма като завършек на вечерта дойде редът и на вкусните гръцки ястия, приготвени от студентите неоелинисти. Така с автентичен гръцки вкус и сърца, изпълнени с гордост и очакване на следващото подобно събитие, се прибрахме в домовете си, запазили ярък спомен от 21 май 2013 г.

➔ От стр. 18

Езиковият модул предлага изключително търсена от кандидатите специализация по руски, английски, френски и немски език. Това привлича както бакалаври филолози, така и кандидати с друго хуманитарно или с икономическо образование, които желаят да получат надграждаща и специализирана подготовка в сферата на туризма. Според съвременните реалности **езиковото осигуряване** на магистърското образование **не просто улеснява** бъдещата реализация, **а е очаквана квалификация и задължително условие** за успех. Традиционното проследяване на кадрите **показва**, че висок процент от завършилите намират професионална реализация в сферата на туризма.

Информация за „Актуална русистика“ и „Културни и социални дейности в туризма“:

- Катедра по руска филология, каб. 1; тел. 261-451;
- <http://rusfil.slovo.uni-plovdiv.bg>, e-mail: rada.chobanova@gmail.com

Информация за „Превод за европейските институции“ и „Превод и интеркултурна комуникация“:

- Ректорат; тел. 261-238;
- <http://slovo.uni-plovdiv.bg>, e-mail: spoptcheva@abv.bg

Олимпиадата по български език за чуждестранни студенти

Гл. ас. Мария МИЦКОВА

На 10 юни 2013 г. в Департамента за езикова и специализирана подготовка на чуждестранни студенти бе проведена олимпиада по български език. По предварителен регламент участниците бяха разделени на две секции: по творческо писане и по превод. В секцията по творческо писане студентите имаха възможност да подготвят есе, като изберат една от темите: „Чуждият език – прозорец към света“, „Човек вижда толкова, колкото знае“ и „Какво означава да бъдеш свободен“. Във втората секция студентите направиха свои литературни преводи от гръцкия оригинал на откъс от книгата „Алексис Зорбас“ на Никос Казандзакис.

На 26.06.2013 г. на специална церемония като част от празника „Знаете ли български?“ отличените студенти бяха наградени с книги, речници, енциклопедии и български филми, закупени от Департамента.

В края на всяка една учебна година с особена носталгия поглеждаме назад, към октомври, онзи октомври, който винаги започва в Заседателната зала на Новата сграда на Университета с приветствия, напътствия и обещания към новопристигналите – с думи, които специално поканен преводач превежда на техните езици. Сега, през юни, всички онези учудени, уплашени и мълчащи чуждестранни студенти, които тогава, в първите седмици по пътя към българския език, са ни гледали с неразбиращи и питачи лица, са извървели дългия път в опознаването на един нов език и една нова култура и манталитет. Пораснали са в българския език, самоуверени са в българския език.

Затова, когато научиха новината, че Департаментът организира олимпиада по български език, бяха много въодушевени, бяха някак сигурни, че искат да се справят, че могат да се справят. У тях се обади не само състезателният дух и

желанието за победа, но и самочувствието, че са напреднали в българския език, че го владеят на такова ниво, на което могат да изразят мислите, чувствата и състоянията си или да преведат литературен откъс достатъчно добре, че да не звучи сухо и изкуствено.

Девет месеца не са толкова много време за ученето на един език (все пак всички знаем максимата, че един език се учи цял живот), но не са и малко. След деветте месеца в учебните зали и усиленото учене, четене и писане въкъщи част от тези студенти могат да бъдат в ролята на онзи октомврийски преводач, който в началото на годината превежда на новите чуждестранни студенти.

Точно този факт беше в основата на новата инициатива на Департамента за организиране на олимпиада по български език за чуждестранните студенти от Подготвителното отделение. От една страна – в това състезание самите студенти могат да премерят сили на



Наградените участници в олимпиадата по български език със своите преподаватели и директора на ДЕСПЧ проф. Диана Иванова

полето на словото, а от друга – преподавателите могат да видят резултатите от продължителния си и неуморен труд през учебната година.

В тазгодишното издание на олимпиадата се записаха за участие 29 студенти от Гърция. Това беше причината в секцията по превод да бъде подбран откъс само от гръцки автор. По регламент студентите имаха два астрономически часа за писане, като ограничението беше 250 думи. Интересното в регламента на конкурса, което въвлеча всички останали студенти да се включат в начинанието, е, че част от работите, които не са успели да се класират в преподавателската класация, са предоставени за интернет гласуване на страницата на Департамента.

Комисията в състав: гл. ас. Мария Мицкова, ас. Мая Георгиева и преп. Соня Дрингова

определи като най-добри следните преводи и есета:

Секция ПРЕВОД

I място – Константинос Пахакис

II място – Христос Катирис
III място – Елени Неделцу, Апостолос Сулидис

Секция ЕСЕ

I място – Евангелос Хатзианестис

II място – Константинос Парасхакис

III място – Йоанна Кивери, Анастасия Бакиртзопулу.

На традиционния празник с викторина „Знаете ли български“, организиран от Департамента в края на всяка учебна година, който се провежда на 26.06.2013 г., бяха раздадени книги, речници, енциклопедии и български филми като награди на класираните от преподавателите и от интернет гласуването студенти.

Отличеният превод на Константинос Пахакис

Не си мислех за нищо. Моят мозък си отморяваше. Слушах странните мелодии, звуците и движенията на земята.

Щастлив бях и го знаех. Когато живеем някакво щастие, трудно го чувстваме. Само когато мине и когато гледаме назад, изведнъж разбираме – с изненада – колко сме били щастливи. Все пак аз на този критски морски бряг живеях с щастие и знаех, че съм щастлив.

Значи животът е голямо чудо!

Из „Алексис Зорбас“ на Никос Казандзакис

Вечерта спря да вали дъжд и небето се изчисти. Гладен бях, радвах се, че бях гладен, защото щеше да дойде Зорбас, щеше да запали огън и щеше да започне рутината на готвенето и на разговора.

За първи път на този морски бряг много се радвах на вкуса на яденето. Вечерта Зорбас готвеше и после започвахме да

ядем и да пием малко, чувствах, че яденето е психическа работа и че месото, хлябът и виното са суровините, от които произхожда духът.

Преди да яде и пие, след нощната работа, Зорбас нямаше настроение.

– Кажи ми какво правиш яденето, което ядеш – ми каза някога, – и ще ти кажа какъв

си. Хората се разделят на три категории, аз не съм от най-лошите, все пак не съм и от най-добрите, по средата съм. За мен яденето, което ям, е весела работа.

Дълго време ние двамата мълчахме. Пак се уверих колко просто и колко бедно нещо е щастие – една чаша вино, един кестен, звукът на морето, нищо повече. Само ти трябва едно-единствено скромно сърце, за да чувстваш, че щастие е всичко това.

Преподаватели от Университета гостуваха на ученици от Босилеград

Гл. ас. д-р Теофана ГАЙДАРОВА

Докато гледахме синьото небе над Босилеград и огрените от щедрото лятно слънце къщи, сгушени в прегръдките на зелената, докато вдишвахме кристално чистия босилеградски въздух, си мислехме, че отдавна не сме чували някой да нарича нашата родина Майка България. А и не знаем дали сме чували някога това мило назоваване, или сме го чели във възрожденската литература. И дали е истина, че трябва да си извън Родината си, за да я обичаш всеотдайно...

Все размисли и въпроси, които отстъпиха пред топлото и сърдечно отношение на представителите на общината Лиляна, Роза, Драган, Стефан, на директора на училището Методи Чипев и на кмета Владимир Захариев, на усмихнатите поздравя на босилеградските граждани и на плахите усмивки и любознателните погледи на близо четиридесетте абитуриенти на босилеградската гимназия, които, за да реализират мечтата си да учат в български университет, трябва да издържат изпит по български език и литература и българска история и да се преборят за малкото отпуснати места.

Неслучайно наричат Босилеград най-българския град. Българите в него са около 77%. Навсякъде се чува краешкият говор, който е български диалект, принадлежащ към югозападните български говори. Общинската управа под ръководството на Владимир Захариев, който е кмет за

трети мандат, с огромна обич се грижи за добруването на съгражданите си. С дълбокия си топъл глас кметът разказва за всяко кътче от града и околността, за историята и за направеното от общината. Самият той е местен българин, чиито деди и прадеди са живели в Босилеградско. Основната му цел е да задържи младите, да им помогне да се образуват и да ги мотивира да се върнат в родния си град. Освен че могат да следват със стипендии в България, те могат да се върнат и да работят по специалността си за година и половина като стажанти срещу заплащане в Босилеград. Стремежът към по-добра информация и образование е накарал кметството да кани преподаватели от различни университети в България. Тази година гости на Босилеград бяхме д-р Тодор Радев от Катедрата по история и археология и д-р Теофана Гайдарова от Катедрата по български



Гл. ас. д-р Теофана Гайдарова и гл. ас. д-р Тодор Радев пред сградата на килийното училище в Босилеград

език. Лично нашият ректор проф. д-р Запрян Козлуджов се ангажира да осигури предизпитни консултации на босилеградските деца. Нашето впечатление е, че абитуриентите се справят доста добре с българския език, а повече затруднения срещат при решаването на тестовете по българска литература и българска история. Това е най-вече заради недостатъчните часове и малкото книги, с които разполагат. Смятаме, че близките контакти биха дали много както на босилеградчани, така и на нашите студенти, които могат да направят там

различни диалектоложки, фолклорни, етнологически, исторически експедиции. Дано това наше първо пътуване да постави началото на трайни контакти и да обогати духовно и двете страни.

Преди да си тръгнем, кметът ни заведе в близкото село Извор, където има невероятен исторически паметник – българска черква, построена през 1833 година. До нея се намира килийно училище от 1834 година, направено от дърво, което се е съхранило здраво, както българщината в този прекрасен край.

Отличеното есе на Евангелос Хатзианестис

В съвременното общество често чуваме понятието „свобода“ или „свободен човек“ и само „свободен“. Но едно понятие, което не разбираме, е колко е важно за един човек да бъде свободен. Затова днес пиша това есе.

Първо трябва да се определи какво е „свободен“. Свободен човек е този човек, който може да прави каквото иска за себе си и мисли, че това е най-доброто за него. Теоретично всеки човек в западния свят е свободен. Но наистина разбирането на свободата се намира много близо до залитането. Винаги в един теоретичен аспект, разбира се.

Със сегашния си начин на

„Какво означава да бъдеш свободен“

живот човекът губи простите радости на всекидневието. За да бъде по-конкретен: всеки човек днес има една трудна и високателна програма в работата и със семейството си. Все още има свободно време, но днешният човек не може да вкуси това време. Това се отнася не само за тялото на човека, но също и за духа му.

След толкова телесна умора духът на човека е също слаб и там точно един мъж не може да бъде свободен. Защото проблемите на всекидневието не

го оставят да прави нищо по-важно, нищо по-голямо, нищо по-различно. И така един човек не е свободен. Свободен ще бъде, когато освободи ума си и разбере какво е животът. Най-важният проблем на сегашния човек е, че той не може да си спомни какъв е смисълът на живота.

Сега знаем кога един човек не е свободен, но кога е свободен? Той е свободен, когато прави нещо, което е приятно за него. Когато се развива умът му и може да намери смисъла

на живота, който е да бъдеш щастлив с това, което правиш. И без проблеми да живееш с любов и здраве. И както Дюма в „Граф Монте Кристо“ казва: „Тялото може да бъде хвърлено в затвора, но духът винаги може да бъде свободен, защото умът е винаги прозорецът към свободата“

Накрая – всеки човек иска да бъде свободен. Това е било най-важното нещо в миналото, това е най-важното нещо в днешно време и ще бъде в бъдещето – да живееш колкото ти си щастлив. И както Уди Алън е казал някога в един филм: „Whatever Works“ (каквото дойде).

Етнологът д-р Меглена Златкова:

Най-бавно се променя центърът на града в преход

– **Кои са акцентите на полезност в етносоциологическото изследване?**

– Етносоциологията е интердисциплинарно поле, което се конструира с оглед на обекта на изследване, а в случая той е градът. Ето как се разгръща етносоциологията от тази гледна точка в книгата ми: рамките на етносоциологическото изследване като градско изследване са потърсени в различните научни традиции в етносоциологията. В началото са представени два подхода към етносоциологията в България, които в първия случай (Фотев и Живков) изграждат интердисциплинарни полета на изследване през проблема за етничното, а във втория случай (Кертиков) конституират граници на наука като изследването на нацията. В следващите четири подтеми се обосновава предложената в дисертационния труд позиция към етносоциологията като интердисциплинарен подход с оглед на предмета и контекста на изследване. Първата стъпка е анализ на интердисциплинарността като работа по границите на науките чрез рефлексията на градските изследвания в контекста на „множествеността на разказите“, наречена постмодерна ситуация, и като възможности за изследване на обществата от късния ХХ век.

Втората проблематизация е на методологическо равнище и отразява осмислянето и използването на етнографския подход в социологията като изследователска позиция, както и възможностите за използване на качествени методи за теренно изследване. Третата стъпка е представяне на етносоциологията като начин за етноложко осмисляне на късноmodernите общества по примера на няколко автори, които оформят етносоциологическа традиция във Франция, използвайки градските изследвания. Следващите стъпки са насочени към обосноваването на етносоциологията на града с оглед на българския контекст от края на ХХ век и проблематизират изследването на обществата през „пост“-социализма чрез негови конкретни локални реализации – един град, една държава, една област и др. В последната част на тази глава



Д-р Меглена Златкова

Етносоциологически подход към града. Градски палимпсест. (Теоретико-методологическа рамка) са очертани параметрите на изследването, като са изведени основните понятия, тези, хипотези и методи и е конструирано полето на етносоциологията като подход за изследване на „града в преход“.

– **Как върви през призмата на етносоциологията съотношението между Старинния Пловдив и разширяващия се град през двайсетото столетие?**

– Тъй като етносоциологическият подход е изследване на ставащия град тук и сега, а избраната методология е тази на градския палимпсест, призмата на изследването е градът в преход – т.е. обживеният, обитаемият, случващият се град. Разпадането на идеологическите конструи, които удържат съвместното живеење тук и сега и легитимират модела на града, търсенето на нови ценности, които да обединят общността и да зададат визия за бъдещето, е състояние на криза, в която се разпластват различията и се хетеронимизират различните полета.

На ниво градско пространство обаче, въпреки промяната на конструираните образи ориентири (напр. политически град), животът в градовете като обитаване се наследява (напр. мрежовият град, символната картография на града и др.). По време на т. нар. „преход“ именно поради състояния на отслабване или загубване на водещия идеологически дискурс е възможно нехомогенният град да се „разпласти“ в различни градски ситуации не само от предишни периоди, но и в пространствени тран-

сформации. Поради липсата на единна и достатъчно легитимна визия тези „разпластвания“ не се случват с еднаква интензивност и не са равномерни по цялата градска територия – някои зони като че ли са „погорещи“, а други като че ли са неизменяеми. Колкото и да е парадоксално, изследването установи, че най-бавно се променя градският център, където властта е най-силна, а историята е обективирана в най-много пластове. Парадоксално, защото именно от гледна точка на властовото разпределение на пространствата централните градски топоси много по-често са залози за символни борби и начини на присвояване на места – митингите на централните площади, обособяването на нови символни места, смяна на имена на улици, нови мемориални места и пр. От тази гледна точка може да се каже, че сякаш в градската периферия нищо не се случва. Тази предварително изказана хипотеза се опровергава в хода на изследването, когато се навлезе в света на кварталите и микрорайоните и се премина зад идеологическата конструираност.

Третата част е анализ на трансформиращия се град на социализма – ЖР „Тракия“, в който незавършеният проект на държавата се насища със своите хетеронимни социални топоси и символни места и от град спалня се превръща в град за живеење.

Изследователската теза е, че по времето на този преход един от възможните варианти за трансформация на града е превръщането му от конструирано идеологическо като социално хомогенно пространство – социалистически град на националната държава – в хетерогенно пространство със жителство и взаимодействия на различия.

За да се провери тезата, че по времето на т. нар. „преходен период“ през 90-те години на ХХ век Пловдив се хетеронимизира, защото отпада идеологическият пласт, който е трябвало да хомогенизира населението и градското пространство, са формулирани две работни хипотези: 1. градът и животът в града се наследя-

ват; 2. под всеки идеологически пласт (дори и под националната идея на социализма) стоят други пластове на предишни градски състояния на Пловдив, през които той винаги е бил социално, етнически и религиозно хетерогенен град. Разликата е, че в зависимост от различните политически и социално-икономически контексти тази хетерогенност винаги е допускана до „официалния текст“.

Необходима е уговорката, че тезата се отнася до идеологическото конструиране на града като хомогенен или хетерогенен дотолкова, доколкото хомогенността или хетерогенността са норма при представяне на града от официалните дискурси.

В началото на ХХI век Пловдив е достигнал и капацитета си на компактен и моноцентричен град. Какъв градоустройствен план ще се избере и какви ще са ефектите от този избор, доколко и как хетерогенността на населението, повишената мобилност и зараждащата се нова социална стратификация в българското общество ще преформулират градското зонироване, е въпрос на бъдещо развитие и следващи изследвания.

– **Синкретична ли е връзката между етнология и социология при този тип анализ, или всяка от дисциплините пази някаква вътрешна автономия?**

– Етносоциологическият подход е едно възможно съчетаване на социологическата перспектива към града като локализация на социални взаимоотношения в конкретно общество – в случая „българския град в преход“ – и етноложката проблематика, свързана с обживяване на градските пространства, следването на модели и форми на съжителство в градовете. **Етносоциологията на града е и работа по границите на полетата на изследване на градската социология, антропология и етнология и в този смисъл е интердисциплинарно изследване на случаи от гледна точка на социалните, културните и пространствените взаимодействия, локализиращи в определени териториални рамки. За да се**

„ЕТНОСОЦИОЛОГИЯ НА ГРАДА“ – ново интелектуално предизвикателство от Университетското издателство

Гл. ас. д-р Мария КИСИКОВА

На 22 май 2013 г. в Балабановата къща се състоя представянето на дебютната книга на гл. ас. д-р Меглена Златкова „Етносоциология на града (по примера на град Пловдив)“. Събитието беше организирано с любезното домакинство на Общинския институт „Старинен Пловдив“, а книгата беше представена от доц. Красимира Кръстанова – декан на Философско-историческия факултет. Публикацията стана факт благодарение на Университетското издателство „Паисий Хилендарски“ с финансовата подкрепа на Фонд „Научни изследвания“ към МОН.

В топлия следобед на май приятели, гости и интелектуални пътешественици се събраха в Балабановата къща, за да отбележат излизането на книжния пазар на предизвикателството, наречено „Етносоциология на града“. Изследването е резултат на дългогодишен труд и представя редактиран и допълнен вариант на дисертационната теза на Меглена Златкова (успешно защитена пред СНС на ВАК през 2007 година). Авторката не е ново име в средите на изследователите, занимаващи се с етнология, антропология, градски изследвания (тя има десетки публикации в български и международни реферирани списания), но „Етносоциология на града“ е първата монография на Златкова. Книгата следва общата научна рамка на дисертационния труд и конструира теоретичен модел за изследване на града в постсоциалистическия, постмодерен контекст на българската социална реалност, което представлява безспорен принос в научното поле на българската етнология.

Пребродила огромно количество литература на френски и английски език, Златкова я е преосмислила от позицията на локалния контекст и спецификите на балканското (и по-конкретно българското) градско пространство. След като е задала нужната призма на гледане (ако продължим приключенската метафора, вече бяхме настроили подходящия фокус и бленда на нашия обектив, готови да фиксираме в паметта си всички забележителности по пътя), авторката ни предлага едно вълнуващо приключение през годините, в което разказва за конструирането и обживяването на градското пространство на границата на две столетия – края на XX и началото на XXI век. Предложена е интерпретация на българския град в преход, като се проследяват форми на промени в градските пространства, трансформации на местата за живееене, договаряне на границите между публично и частно, конструиране на памет и изява на идентичности. Както отбеля-



за и доц. Кръстанова при представянето на книгата, животът в града и неговите квартали (по примера на ЖР „Тракия“) се разиграва пред очите ни, чрез думите на различни информатори. Теренното си проучване Меглена Златкова започва преди повече от 10 години, като търси образите на града – и на централното градско пространство, и на квартала (социалистическия „Град в града“, както Златкова нарича ЖР „Тракия“) – в мнението и спомените на информатори от различни поколения. В книгата може да се проследи промяната, която настъпва от социалистическия проект на ЖР „Тракия“ (в спомените на проектантите, архитекти и първи жители на квартала) към постсоциалистическите трансформации на пространството, конструирането

на паметта и идентичностите. Промяната може да се види и чрез приложения снимков материал, който допълва изложението и прибавя необходимите акценти.

Представянето на първата книга на Меглена Златкова ни направи съпричастни (макар и за малко) на интелектуалното предизвикателство, което самата авторка е срещнала. Доц. Кръстанова, която е автор и на предговора, поднесе съдържанието и проблематиката на книгата с фино чувство за хумор и множество примери от книгата. Както отбеляза доц. Добринка Парушева в края на представянето, Пловдив е единственият град в България, който има етносоциология. На финала авторката обеща и продължение на изследването, което да се концентрира върху неизползвания теренен материал, а не толкова върху теоретичната рамка (задължителна за един дисертационен труд).

Дискусията върху книгата продължи в неформална обстановка на чаша вино, където присъстващите имаха възможност да се сдобият с екземпляр от нея, допълнен с автографа от авторката.

За всички, които са заинтеригувани от проблематиката на монографията, изданието е достъпно в търговската мрежа на най-големите книгоразпространители.

➔ От стр. 22

контекстуализира изследването не само пространствено – българският град, балканският град, но и времево, в текста са анализирани начините на обживяване на пространствата от човешките групи и общности в условията на „преход“ през втората половина на 90-те години на XX в. и началото на XXI в. след обществото на „развития социализъм“.

Изследователската стратегия, която прави възможно удържането на тези две нива на града и градските феномени, предполага да се работи с наративи за градското, които интерпретират времената и

пространствата и ги обвързват в континуитет. Едната възможна процедура за навлизане в проблематиката на „обживяването“ на града е проследяването на **начините на именуване**, за да се проследят употребите на тези **имена** за изразяване на различни идентичности. За разлика от телеологическия исторически разказ, който подрежда времето в причинно-следствена каузалност, етносоциологическият поглед, предложен тук, е интерпретирано на града чрез различните социално, културно и символно конструирани негови пространства. Целта на тази интерпретация е да

се отговори на въпросите кое прави възможно „случването“ на града по този начин и защо. Това дава възможност да се изследват, макар и не изведени като отделен обект, различни актьори и тенденции – местни, национални и глобални.

Избраният етносоциологически подход предполага съчетаване на различни, предимно **качествени методи на изследване**, които се използват и от социологията, и от антропологията и етнологията. Тъй като теренното изследване е свързано с индивидуална работа във връзка с разработване на дисертационна теза,

аз използвах методите дълбочинно интервю, включено наблюдение, фотодокументация, анализ на медии (вестници, кинопрегледни, интернет), свободни разговори. Като източници на информация са използвани и официални статистически данни, изследвания за Пловдив, Общински план за развитие до 2013 година, мемоари, пътеписи и др. Във връзка с отделните подтеми и микроизследвания в текста са уточнени и детайли за използваните методи и анализирани на теренните резултати.

**Интервю на
Тенчо Дерекювлиев**

В сборника „Млади преводачи“ са включени и студенти от ПУ

Отличените преводни текстове на студентите неоелинисти в Пловдивския университет, взели участие в Четиринадесетия студентски конкурс за превод на новогръцка поезия и проза – 2013, бяха отпечатани в едноименен сборник от поредицата „Млади преводачи“ на издателство „Панорама плюс“. Настоящото издание стана възможно с любезната финансова подкрепа на Френския институт – България, на Посолството на Кралство Испания в България и на сектор „Новогръцки език“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. В конкурса, организиран от Сдружението на преводачите, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, НБУ и СУ „Климент Охридски“ – новогръцка филология, премериха сили студенти и ученици, изучаващи английски, френски, немски, испански, руски, полски и гръцки език.



Краткият преглед на статистическите данни и резултатите в раздела за превод на текстове от съвременни гръцки автори говори красноречиво за нестихващия интерес към неоелинистиката, застъпена в пет от българските университети. Най-радостен, разбира се, остава фактът, че от общо 27 участници 16 са студенти в Пловдивския университет. Младите ни преводачи, които претвориха на майчиния си език откровенията на Сотирис Саракис, Никифорос Вретаκος и Евгения Факину, изпитаха и горчивината, и удовлетворението от упоритата работа на преводача, донесла им заслужени призове във всички категории. При превода на проза за степен „Бакалавър“ с първа, втора и трета награда съответно са отличени: Таня Младенова (специалност „Български език и новогръцки език“, II курс), Мария Ямболиева („Приложна лингвистика – немски и новогръцки език“, IV курс), Ненко Вангелов („Български език и новогръцки език“, IV курс). Таня Младенова зае също второ място в конкурса за поезия при бакалаврите, както и първо място при превода на поезия за степен „Магистър“. Нейна подгласничка в същата категория е друга наша студентка – Цветана Манджукова (специалност „Балканистика“, V курс).

Сборникът е доказателство за особената актуалност на художествения превод сред младите хора и желанието им да се включат в изграждането на литературните мостове между народите и разчитането на културните кодове чрез преводната книга. Нея големият български преводач от гръцки и френски език Георги Куфов, в предговора си към превода на романа „Клошмерл“, определя като „плетиво, което трябва да се разплете и отново да се изплете, само че с друга прежда, друга плетка и други куки, и пак да изглежда същото“.

Гл. ас. Величка СИМОНОВА-ГРОЗДЕВА

Ася Сократова ни води с романа си „На другия бряг“

На 26 май книжарница „Кафе-клуб Сиела“ в Пловдив бе домакин на поредното литературно събитие. Ася Сократова, възпитаничка на Пловдивския университет (специалност БЕФЕ), представи своя втори роман, „На другия бряг“ (издателство „Сиела“). В станалата вече типична за неделните литературни срещи в книжарницата приятелска атмосфера Ася Сократова сподели с присъстващите ценители на изящната словесност някои от причините за създаването на книгата.



„На другия бряг“ възплъщава болката от несъвършенството на човешката природа, но и надеждата, че между брега на отчаянието и брега на Светлината може бъде прехвърлен неръкотворен мост. Градивен материал за него са добротата, състраданието и преди всичко молитвата – израз на всепобеждаващата Любов. В романа на Ася хората от един бряг в руини, обикновени „малки“ хора, живеещи със своята скука и с напрегнатата суета на смазващия всичките им пориви делник, намират спасение – чрез своеобразно духовно прераждане – благодарение на брега на постигнатата хармония, за чието съществуване никога не са подозирали. Основна локация на първия е офисът като символ на кариеристическата дехуманизация, на втория – манастирът като стъпало към възвръщането на богоподобния облик на Човека. При създаването на творбата непоправимата оптимистка Ася стъпва както върху впечатления от деветмесечното си пребиваване в Манастира на сестрите евхаристинки в София, така и върху житейския си и професионален опит, свързан със срещите с индивиди с най-различни съдби. Проникновените наблюдения върху вътрешния живот на тези реални прототипи са причината техните превъплъщения от „На другия бряг“ да живеят в (полу)фикционалното пространство на романа толкова пълнокръвно, че читателят има усещането за съучастие в сюжета на всеки един от множеството свързани помежду си малки разкази, от които е съставена книгата. Повечето от тях могат да се четат и като самостоятелни произведения.

Посланията на страниците на книгата са ясно открити. Това обаче не е проява на дидактизъм, а израз на загрижеността на Ася Сократова за едно човечество, което все по-рядко обръща поглед към непреходните ценности.

Иван РАЙЧЕВ

На 21 май, в навечерието на Празника на славянската писменост и българската култура, гости на Катедрата по руска филология бяха проф. Юлия Борисовна Кузменкова и доц. Мария Павловна Шиланкова от Висшето училище по икономика в Москва. Доц. Шиланкова за втори път тази година посещава Пловдивския университет – първият бе през март като участник в Международния методологичен семинар „Подготовка кадров в области перевода, межкультурной и политической коммуникации в XXI в.“

В началото на срещата, на която присъстваха членове на

Преподаватели от Москва гостуваха на Катедрата по руска филология

Катедрата и студенти русисти, гл.ас. д-р Юлиана Чакърлова запозна накратко гостите с традициите в обучението по руски език в университета и представи историята на Катедрата, която през 2013 г. отбелязва своята 40-годишнина. Проф. Кузменкова, която е

автор на няколко учебника по английски език, от своя страна разказа за научните си интереси и сподели някои наблюдения в областта на интеркултурната комуникация, лингвокултурологията и паралингвистиката – плод на дългогодишни търсения и общуване с хора в

многоезична среда. В края на изложението се получи интересна дискусия между нашите студенти и гостите от Русия, които разказаха за отношенията между преподавател и студент в руските вузове, за това как протичат занятията и какво най-много вълнува днешното младо поколение в Русия.

След срещата гостите се разходиха из Стария Пловдив и имаха възможността да се запознаят с най-известните забележителности на града ни.

Енчо ТИЛЕВ

Шестият Open Student Fest

Йоана ДИМИТРОВА

Студентските съвети на седем висши училища в Пловдив – Пловдивския университет, Колежа по икономика и администрация, Медицинския университет, Европейския колеж по икономика и управление, Техническия университет, Университета по хранителни технологии и Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство, с общи усилия и споделени идеи организираха за шеста поредна година подготовката и реализацията на *Open Student Fest*. За да постигнат крайната цел, мобилизирайки се месеци преди откриването на феста, студентите обсъждаха изготвянето на всичко необходимо за фестивала на ежеседмични срещи. *Open Student Fest* тази година бе под надслов „Пловдив – кандидат за Европейска столица на културата 2019 – през студентските очи“.

Каузата, която караше студентите да бъдат още по-усърдни в работата си, както и през всяка от предишните години, беше благотворителна. Средствата, събрани от продажбата на гривнички пред сградите на седемте висши училища и в шатрата на *Open Student Fest* срещу Централна поща, ще се инвестират в закупуване на животоспасяващи лекарства за децата с онкологични заболявания в отделението по детска онкохематология към УМБАЛ „Св. Георги“ в Пловдив, което обслужва болни деца от цяла Южна България. Част от събраните средства ще бъдат използвани и за освежителен ремонт на отделението, за да се подобри средата, в която децата прекарват немалко време от ежедневието си. Изказваме голяма благодарност към спонсорите и партньорите на фестивала, с помощта на които събитието придоби още по-авторитетен имидж и широка популярност сред студентите и гражданите в Града на тепетата. Програмата бе събрана в шест дни, от 13 до 18 май 2013 г.

През първия ден фестът стартира с фотоконкурса „Мисия студент“, последваха: студентска щафета на Гребната база; шествие от площад „Централен“ до Римския стадион; възстановка на бойни сцени в кафе-бар „Екстрийм“ – средновековни бойни изкуства и техники – Винг Чун; официално откриване на *Open Student Fest* на Римския стадион; награждаване на победителите в студентската щафета, което се състоя в *Emona Whisky bar*, и откриване на по-развлекателната част от денонощието в клуб *Мармалад* и клуб *Инфи*. Вторник, 14 май, *Open Student Fest* започна със състезанието между вузове на Пловдив „Аз знам повече“, проведено в Медицинския университет, последваха откриване на студентски изложби в къща Хиндлиан, *Emona Whisky bar* и фойето на централната сграда на АМТИИ, по-късно пловдивските граждани имаха възможност да гледат театрални и музикални постановки с участието на студенти от ПУ и АМТИИ. Вечерта продължи с награждаване на победителите от „Аз знам повече“ в бар *Emona* и завърши в клуб *Мармалад*, както и с подобаващо тематично парти в клуб *Инфи*. През третия ден програмата предлагаше продължение на студентската изложба, състезание по пейнтбол между висшите училища на „Пейнтбол Арена Пловдив“, трагикомедия и едноактна комична опера, които отново бяха представени от студенти на ПУ и АМТИИ, а след това победителите бяха наградени в *Emona Whisky bar* и партито продължи в *Мармалад* и *Инфи*. В четвъртък денят започна със състезания по боулинг и картинг, а по-късно бяха играни театрал-



Мис и Мистър Академика



Отборът на ПУ спечели лекоатлетическата щафета

ни постановки от възпитаници на Пловдивския университет. Награди за спечелилите в състезанията по боулинг и картинг бяха раздадени в бар *Emona*. На 17 май, петък, графикът включваше професионално фотографирание на граждани от студенти на АМТИИ и динамично рисуване на абстракции „Enjoy the colors“ пред Община Пловдив, последен ден на студентската изложба, театрална постановка, изиграна от студенти на ПУ, демонстрация на участници в клуб „Окинава Суйбукан“ – Пловдив, която се състоя на Римския стадион. Вечерта *Open Student Fest* завърши мисията си с традиционния конкурс „Мис и Мистър Академика“ на Античния театър. Спектакълът, продължил повече от три часа, бе с традиционно участие на трио *Soprano* и много други танцови и музикални изпълнители, които допринесоха за прекрасната атмосфера. След обявяване на призворите в конкурса небето се отвори в разноцветна феерия от фойерверки, които допълнително повишиха градус на настроението не само на победителите, а и на всички присъстващи. Титлите „Мистър Академика“ и „Мис Академика“ тази година спечелиха съответно

Любомир Станков, студент в ПУ – 4. курс, „Актьорско майсторство за драматичен театър“, и Цветка Петрова – студентка от ТУ. На второ и трето място при мъжете също се класираха студенти от ПУ – Даниел Краевски, „Финансов мениджмънт“, и Емил Боев, „Актьорско майсторство за драматичен театър“. При момичетата третото място бе за студентката от ПУ Александра Байчева, която изучава български и китайски език. Завършек на събитието беше *Open Air Party*, което се проведе на „9-и километър“. През последния ден *Open Student Fest 2013* приключи официално в Драматичния театър с годишен концерт спектакъл на катедра „Хореография“ и с участието на студенти от АМТИИ – специалност „Българска народна хореография“. След концерта дойде и финалът на фотоконкурса „Мисия студент“. Така, в преносния и буквалния смисъл, вървейки устремено и неотлъчно ръка за ръка, студентите от седемте висши училища в Пловдив за шести пореден път поставиха равенство между думи и действия, с което направиха целите постижими, а резултата – повече от добър.

Open Student Fest 2013 бе осъществен и с подкрепата на дирекцията „Спорт и младежки дейности“ към община Пловдив, с любезното съдействие и спонсорство от страна на: *Societe Generale* Експресбанк, *Orange.bg*, АПАО, *Isic.bg*, Националното представителство на студентските съвети, *Emona Whisky bar*, *Buro Puldin*, *Adventura*, *Infi club*. Благодарности към партньорите от: *Орфей*, *Жанет 45*, книжарници *Летера*, *Лутера*, издателска къща *Хермес*, цветарница *Флорисума*, *Oriflame*, *Music Service*, *Cati style*, *Inglot*, *Fabric*, *Gramophone*, Берюзка *club café bar*, *Stage 51*, *Мармалад*, *dance studio Alejandro*, *Infi club*, *Dreams*, *Бз нарму*, *Енфюе*, пицарии *Вегги*, пицария *Златна круша*, ресторант *La pizza*, *Butterfly*, *Emona Whisky bar*, *cocktail bar Modero*, *Perfect life*, *WingTsun*, *Trio Soprano music*, *Inter taxi 9199*, *Панделино*, *9ball club*, *Aqualand*, *Lauta Karting track*, *Hotel Leipzig Plovdiv*, Комплекс *9-ти километър*. Събитието нямаше да се разпространи така мащабно без медийното съдействие на: *Media Cafe.bg*, *Plovdivclubs.com*, *Darik radio*, *KATRAFM radio*, *Zaplovddiv.com*, *Zvezdno.bg*.

Поетът Румен Денев е новият Доктор хонорис кауза на вестника

По всяко време и винаги

АКАДЕМИЧНО СЛОВО НА РУМЕН ДЕНЕВ

Преди повече от 30 години в тази същата 6-а аудитория, в която сме сега, с моите тогавашни колеги слушахме лекции по старобългарски език и старобългарска литература. След толкова години внезапно се почувствах като „старобългарин“. Пред вас стои един „старобългарин“ от друг век, от миналия век, от миналото. Миналото е силен алкохол, спомените са най-силните нашенски наркотици. Ние си спомняме, за да забравим. Спомняме си, за да заспим. И после да сънуваме...

Когато получих поканата от чудесния поет и приятел Тильо Тилев, за да участвам в това събитие, в снежните полета на моята памет се закръгли една снежна топка от дребни студентски снежинки-спомени. Топката набра скорост и към нея започна да се прилепва още сняг от обилните натрупвания на впечатления, гледки, гласове и прочие отпечатъци в сейфове на ума ми... Тръгна една вътрешна мемоаристика, която се превърна в начало на бедствие, в начало на лавина... И аз решително си казах: „Никакви такива!“.

Спомените в това слово ще бъдат с белезици, обещавам. Обещавам да сложа намордник на Мнемозина, богинята на помненето. Защото съм бил свидетел на такива филмови сериали от писателски екскурзии в миналото, че страх ме хваща да не стана същият и да не се изложи пред моите приятели в 6-а аудитория като маниакален случай на логорея. Пък и вие като възпитани хора ще ми гледате сеира и няма да ме възпрете от позора...

Все пак ще поръся словото си с малко спомени за подправка, за да не бъде съвсем безсолно и безвкусно. Впрочем през далечната 1978 – 1979 година тук, в тази аудитория, започна една литературна ферментация, която даде добро старо вино в наши дни. През ония „старобългарски“ години ние, младите поети пророци, чрез своите стихове, орисахме нашето поколение с разни литературни магии, баламосвахме себе си и околните и по един или друг начин участвахме в действителността по време на всички сътресения, които ни тресоха и ни тресат, които ни люшкаха и ни люскаха... Помня кръчмите на Пловдив от ония „старобългарски“ времена, помня жените на Пловдив, които се прераждат всяка пролет... Но спри да помниш, си казвам и ви обявявам темата на моето слово. Темата на моето слово е въпрос, но това не значи, че ще търсим отговор. Аз съм привърженик на ограничена индивидуална отговорност на личността, както и на ограничена колективна власт на обществото над личността, но за това – после.

Темата е: „Съществува ли българският народ?“

Добре ми е известно, че ако на един религиозен човек се налага да твърди, че Бог съществува, това само по себе си е богохулство. Ще бъда пояснен... За вярващия в Бога не само твърдението, че Бог не съществува е кощунствено, но и твърдението, че Бог съществува е кощунствено със същата сила. Самият факт на разискването е чудовищен. Същото ще бъде, ако попитаме един скептик дали той самият, скептикът, съществува. Скептикът се съмнява във всичко, но не и в

собственото си налично битие.

Съществува ли българският народ? Ако беше да кажем „да“ или „не“, то нямаше да има смисъл да почваме. По-горе говорих за вярата и съмнението и ще се опитам да изложа възгледа, който следвам при моите разсъждения. Този възглед не е мой, аз съм негов и той ме води.

Първо на първо, въпросът, който разглеждаме, не е толкова странен. Воятът „Никакъв народ не сме, за нищо не ставаме“ е нещо като „Добро утро!“ и „Добър ден!“.

Второ, моята цел е да извлека извода, че българският народ, като съвременен народ, сега се ражда. За пореден път пак се ражда. Така че словото ми може да бъде наречено „Плачът на новороденото дете народ“. Бебето народ плаче и търси майка си и баща си. Определението ми за народ е, че народът е индивидуална форма на човечеството. Народът е личност.

Дълго време се чудих как да назова възгледа, който следвам, който не е мой възглед, а аз съм негов, както вече беше казано. Опасността да го назова е голяма, защото определението ще го ограничи. Този възглед съществува за мен без съмнение като една непрекъснатост в културната история на човечеството. Цялата духовна съкровищница го доказва, но опитът да бъде даден като кратка версия ще го умъртви. Историята и културата имат свой ритъм, ако го извадим отвътре и се опитаме да го абстрахираме, вместо пулса на живота ще получим тракане на кости.

Опитвам се да бъда ироничен, но не за да бъда оригинален, а защото самият възглед е ироничен. Битието има чувство за хумор, защото човешкият разум е инертен. Разумът е консерватор. Така стигнах до определението, колкото и да е условно и относително то. Нарекох възгледа възглед на широката консерватизъм.

Още една забележка, без която не може, и ще бъде по-конкретен. Аз не познавам и още повече съм сигурен, че няма човек, който може



Румен Денев е роден на 21.04.1958 г. в Казанлък. За първи път публикува стихотворения през 1973 г. Следвал е в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, специалност „Българска филология“, в периода 1978 – 1979 г. От 1979 г. е студент в Литературния институт „Максим Горки“ – Москва. Обучава се в семинара по поезия с творчески ръководител поетът Лев Ошанин.

През 1986 г. излиза стихосбирката му „Животът на дъжда“, за която през 1987 г. му е присъдена престижната национална награда за дебют в поезията „Южна пролет“ – Хасково. Автор е на сборниците със стихотворения и поеми: „Вечният мир“ (1990), „Последно“ (1999), „Звукописи“ (2001), „Стихотворения“ (2005), „Посоки на погледа“ (2006) и „Люлка на вселената“ (2011). За поемата „Люлка на вселената“ е удостоен със специалната награда на Съюза на българските писатели. През 2012 г. излезе книгата му с есета „Град България“ (политическа фантастика). Негови произведения – стихове, есета и публицистика, са печатани в много литературни и периодични издания.

Член е на редакторния съвет на литературното списание „Кула“ – Казанлък.

Член на Съюза на българските писатели.



Румен Денев и Тильо Тилев

Наградите от литературния конкурс на вестника

Връчването на наградите и литературно четене на авторите, отличени в студентския литературен конкурс на вестник „Пловдивски университет“, се състоя на 29 май в 6. аудитория. Журито, което бе в състав: доц. д-р Николай Нейчев, поетесата Катя Белчева и Тильо Тилев, присъди следните награди:

ПОЕЗИЯ

Втора награда – Калин Петров – „Българска филология“, задочно обучение

Трета награда

– Биляна Гинина – докторант по педагогическа и възрастова психология

– Петя Няголова – „Българска филология“, IV курс

Поощрителна награда

– Зорница Станчева – „Приложна лингвистика (английски и испански език)“, II курс

– Жени Щерева – магистърска програма

„Управление на човешките ресурси“, II курс
– Георги Дикин – „Балканистика“, II курс

ПРОЗА

Трета награда

– Велика Гюлемерова – докторант по „Българска литература“

– Доника Колева – „Маркетинг“, I курс, задочно обучение

Поощрителна награда

– Боян Ангелов – „Международни икономически отношения“, III курс

– Русана Куманова – „Българска филология“.

На наградените – честито! На останалите – успех в следващото издание на конкурса!

Специален гост беше поетът Румен Денев, който е и новият Доктор хонорис кауза на вестника и прочете академично слово, озаглавено „По всяко време и винаги“.

РУМЕН ДЕНЕВ

ГРАВЮРА ОТ XII ВЕК

Палачът и затворникът се качваха по стълбите към черния дръвник. В навалицата плачеха и хрочеха, и кашляше един войник.

Като невеста с младоженец палачът и затворникът се качваха. Мълчаха градските началници, а лудото момче се плезеше.

Върху дръвника беше паднал пресен сняг, един свещеник с тяло на момиче посочи с кръст като с черпак към бога, който ни обича.

И от уста в уста като целувка предадоха:

Сечи!

Сечи!

Сечи!

И седем хиляди очи

видяха как душата си събу обувките...

➔ От стр. 26

да ми назове някаква философска доктрина, политическа визия

или партийна програма, която да не е консервативна. Разумът е консерватор, както беше казано вече по-горе. Единствената разлика е, че има консерватизъм на временните, преходни ценности и един широк консерватизъм на непреходните ценности, който наричам така, за да го разгранича от другите разновидности на един тесногръд, уродлив, преходно-исторически, битов, ксенофобски консерватизъм. Бих могъл да докажа, че всички политически платформи са половинчат консерватизъм. Дотам, че в стила на една онтологична ирония имаме социалистически консерватизъм и дори либерален консерватизъм. Не казвам: шегата настрана! Шегата не е настрана! Не! Човешкият разум размива вселената. Цялото съществуване ни се присмива. Природата всеки миг избухва в буен смях от нашите дела и думи! Опитът да бъдат съхранени, запазени и задържани временни, течащи отношения е все едно да се опитваш да ловиш слънчево зайче. Това не е консерватизъм, а шарлатанство. От друга страна, да обещаваш мечти, които са видоизменени спомени, означава да обещаваш същото.

Все пак един консерватизъм на разширеното съзнание съществува. Той, накратко казано, е начин да се държим възпитано във вселената, тъй като в нея има правилник за вътрешния ред. В Бога битието и знанието са едно и също, но в човека са разделени шизофренично, така че човекът е същество, което се образува, за да се поддържа цял. Когато ни липсва, образованието е чудесно нещо, а когато го имаме – е нещо обикновено и незабележимо за нас. Ние сме в Университет и повече думи са излишни по това.

През същата 1979 година средище на група поети и литератори беше кръчмата „Златната круша“. Може би това заведение още го има. В тая кръчма ние пиехме и бълнувахме нашите стихове и любовни фантазии. Даже искахме да учредим литературна награда „Златната круша“. През същата 1979-а Александър Солженицин беше екстрадиран от Съветския съюз в Германия със самолет. По-късно вече не екстрадираха със самолети, тъй като антисъветизмът беше обявен за психично заболяване. Същата есен моето студентство в Пловдив свърши, защото вече бях в Москва, откъдето Солженицин беше изгонен. Между двете събития връзка няма. Бях обещал да сложа намордник на Мнемозина, но сега си спомням, че тя е родна майка на деветте музи.

По онова време бях връхлетян от едно прозрение, което сега много добре знам, че е било продукт на културни натрупвания и вътрешно образователно израстване. Няма да бъде отегчително бърбив, но с няколко думи възгледът, за който споменах, светна пред мен като прожектор, който осветява нещата и идеите. За този възглед писах достатъчно в „Град България“, където иронията

По всяко време и винаги

на историческата архитектура и математиката на историята бяха предмет на моето моделиране.

Провалите ми започнаха един след друг, понеже следвах възгледа, без да се оглеждам и ослушвам дали идва влак. На изпита по езикознание при доцент Еди-коя-си за беля ми се падна южнославянската езикова група. Казах, каквото казах, но тя ми направи забележка, че изпускам един език. Отговорих, че този език е диалект на българския. Обаче, каза тя, има такъв факултет по този език в университета „Ломоносов“, така че има такъв език... След което ме попита колко и какви са падежите в съвременния български език. Отговорих, че нашият език е аналитичен, както са ме учили ей тука в този Университет, в който сме в момента. Тя ме упрекна, че не знам родния си език и прочие, и прочие...

Не стига това, но още повече, че една от основните аксиоми на възгледа, който следвах, беше, че Русия е духовна дъщеря на майка България. Че руският литературен език произлиза от българския и че неизвестният автор на „Слово за похода на Игор“ бездруго трябва да е българин. Не – може би, не – вероятно, а е и толкова. Капакът беше хлопнат с упорството ми, че украински народ съществува толкова, колкото и македонски. Че такива държави има, но няма такива народи. Имаше и практически резултати след това, когато украински поет националист получи счупване на челюстта. Езикови спорове, така да се каже...

Обръщам се към младите поети в аудиторията. Сега, след толкова години, искам да възкликна: „Слава на провалите в живота, защото те са успехи за поета!“. Така си викам сега, но тогава всичко следваше по реда на пропадането (в очите на хората). Трябва да бъда откровен, че аз помагах за тия събития с най-голяма усърдност. Ако настоявам, че съм бил невинна жертва, ще бъда лицемер. Разочаровах всички, които очакваха от мен блестяща кариера в онова вертикално изградено общество тогава.

На погребението на Райнер-Мария Рилке Стефан Цвайг изрича следните думи: „Райнер-Мария Рилке беше поет по всяко време и винаги.“ Каквито и щуротии да съм правил, това беше максимата, която следвах за себе си.

Това е моят рапорт пред 6-а аудитория. След толкова години на странствие се случи така, че пак мога да бърборя тук и някой да има търпение да слуша спомени без всякаква стойност.

Но аз не съм забравил темата, която си зададох: „Съществува ли българският народ?“ А съществува ли птицата Феникс, когато е пепел? Не знам. Но знам, че птицата Феникс възкръсва от пепелта винаги. По всяко време и винаги. Така е било, е и ще бъде и с българския народ. И никой не знае часа и деня, освен нашия Отец небесен. Амин!

Една успешна спортна година

Футболистите станаха републикански шампиони

Без да загуби нито един мач, футболният отбор на Пловдивския университет завоюва в буквалния смисъл на думата поредната шампионска титла. Момчетата на треньорите Теодор Митев и Стоян Димитров започнаха доброто си представяне още през есента с победи над пловдивските вузове: 6:1 срещу Медицинския университет; 6:3 срещу Аграрния университет; 8:4 срещу Университета по хранителни технологии. През пролетта успешната серия продължи: победи с по 3:0 срещу Университета по хранителни технологии и Медицинския университет, равенство 0:0 с Аграрния университет. Тези резултати доведоха и до спечелването на първото място в регионалната група.

На четвъртфинала, игран в Ихтиман, нашите футболисти победиха отбора на Университета по архитектура, строителство и геодезия с 3:1 и се класираха за финалната четворка. Последвалата победа над Техническия университет – София, с 1:0, голмайстор Борис Благоев, ни класира на финала.

В мача на истината нашите момчета завоюваха титлата след изпълнение на дузпи, след като в редовното време резултатът остана 1:1, а голмайстор за ПУ беше Васил Гуджев.

Честито на футболистите ни и да множат спортната слава на Университета!

Отново на финали след тригодишно прекъсване

Баскетболните отбори на Пловдивския университет, мъже и жени, взеха участие в проведените от 16 до 20 май 2013 година финали в зала „Триадица“, София. До заключителния етап на състезанието те стигнаха след квалификации, проведени в София, Варна и Пловдив, и при участието на 22 мъжки и 10 женски отбора от висшите училища в страната.

Мъжкият ни отбор победи Русенския университет със 76:65, но загуби от Югозападния университет в Благоевград със 73:69 точки и в крайното класиране зае пето място от осем финалисти. Тук е важно да отбележим, че всички отбори от финалната четворка са участници в „А“ републиканска баскетболна група.

При жените Пловдивският университет победи Софийския университет след драматичен мач с 63:62 точки и спечели бронзовите медали. Отлични прояви и изключителни морално-волеви качества показаха състезателките на ст. пр. Мадлен Бонева – Мариета Карчовска, Хрисимира Янкова, Михала Душева, Теодора Желязкова, Калина Маринова.

Многогодишната работа на ст. пр. Мадлен Бонева с отборите по баскетбол (мъже и жени) доведе до участие на финалите и в двата турнира, където само Националната спортна академия беше представена с мъжки (4. място) и женски отбор (шампион) на Общостудентските игри за 2012/2013 година.

След четиригодишно прекъсване беше възстановено Държавното студентско първенство по лека атлетика (индивидуално, групи дисциплини, комплексно). Поради редица обективни и субективни причини Пловдивският университет взе участие в първенството с непълен състав.

Лека атлетика

По групи дисциплини от осем възможни в четири имаме класирания в челната тройка. Второ място в скоковете при мъжете и в хвърлянията при жените. Жените завоюваха Трето място в спринта и в ско-

ковете.

При участието на отбори от 15 висши училища в крайното комплексно класиране Пловдивският университет зае трето място със 112 т. след Националната спортна ака-

демия (356 т.) и Софийския университет (153 т.). Принос за добрия резултат на отбора, ръководен от ст. пр. Валентин Кузев, имат студентите Павел Мураменов, Антоанета Петкова, Бинка Солакова, Стефка Гешева, Дария Янева и Димитър Петров.

„Пловдивски университет“

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЛЪСКАНИЦИ

ИГРА „ДИНГО“

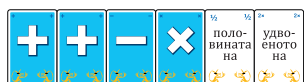
Разполагаме със следните 21 карти:

10 карти за единици



и 5 карти за десетици, с които ще образуваме двуцифрени числа.

Имаме още 6 карти за извършване на действия с числата.



Пример 1. Получете с картите .



Пример 2. Получете с картите .



Пример 3. Получете с картите .



Правила на играта

Може да се играе от един или няколко участници. „Ръководителят“ изтегля произволно една карта от първите 10 (единиците) и една карта от петте на десетиците: така се образува числото, което трябва да се получи. Всеки играч има пред себе си 21 карти от горния вид. Който пръв получи числото, извиква „Динго“ и получава 1 точка. Ако числото не може да се получи, след известно време „ръководителят“ изтегля нова карта от единиците. Предварително се определя колко ще се играе: 10 рунда или до 5 точки. Играта е популярна във Франция.

Подготвил:
доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ